

gemeente Loon op Zand

Programmabegroting 2021 - 2024

Kaatsheuvel | Loon op Zand | De Moer

Inleiding

Voor u ligt de begroting van de gemeente Loon op Zand. Om met de deur in huis te vallen: ze is structureel en reëel sluitend. De acht opdrachten die de gemeenteraad de organisatie meegaf, bleken onmisbaar bij het vinden van helderheid en focus. De stip aan de horizon (vrij vertaald: 'Wie en wat willen we hoe als gemeente voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers worden en zijn?') maakt ons doelgericht. Daardoor kunnen we onze middelen en inzet trechteren en begrotingstechnisch vooralsnog (net) binnen budget blijven.

Zoals dat bij vrijwel iedere gemeente in den lande het geval is, staan ook onze financiën constant onder enorme druk. De verschuiving van het zwaartepunt van onze financiële verplichtingen in de richting van het sociaal domein gaat door. De takenlast van gemeenten groeit en het Rijk trekt zich almaar verder terug. Vanaf 2022 zal ook de Omgevingswet goeddeels op onze schouders komen. De gevolgen daarvan voor onze (financiële) weerbaarheid laten zich nu nog niet volledig becijferen.

We voelen als gemeente de financiële afgrond aan ons trekken – nog steeds. Dat we ons daarbij in groot en goed gezelschap bevinden is een schrale troost. Gemeenten laten het Rijk massaal nadrukkelijk weten dat de grens aan het beknibbelen bereikt is. Ook Loon op Zand sluit zich aan bij diverse regionale, provinciale en landelijke initiatieven om er bij 'Den Haag' op aan te dringen tijdig op te houden met het financieel en organisatorisch steeds krapper zetten van gemeenten.

Robuust

We zetten met deze begroting niettemin een nieuwe stap in het herstel van de financiële balans. We presenteren een begroting die het pad uitstippelt naar het worden en blijven van een robuuste, toekomstbestendige gemeente, niet alleen in financiële zin. De keuzes zoals we die voorleggen zijn niet alleen gericht op het financiële perspectief nu, maar ook op beheersing op de langere termijn. Bovenal stellen ze ons in staat een betrouwbare, stevige bestuurslaag te zijn, worden en blijven. Deze begroting laat een grote ambitie zien, maar tegelijkertijd een financiële terughoudendheid.

Vanuit die invalshoek richten we ons op de ontwikkeling van de organisatie en het verstevigen van de grip op het sociaal domein. We hoeven geen afbreuk te doen aan de kwaliteit van dienstverlening of noodzakelijke inzet van voorzieningen als zodanig. Wel is het verstandig meer 'zakelijke empathie' te introduceren: wat levert onze inzet de bewoner op? Hoe kan het, met name in het organiseren van de hulp, slimmer, goedkoper en tóch goed – of zelfs beter?

Financiële keuzes

We zijn trots om u een begroting voor te mogen leggen die structureel en reëel sluitend is. Dit betekent dat we over voldoende structurele middelen beschikken om ook onze structurele activiteiten te bekostigen. Daarnaast leggen wij keuzes voor met een incidenteel karakter, zoals onderdelen van de aanpak voor de Omgevingswet.

Financieel perspectief (x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Saldo meerjarenperspectief (RIB meircirculaire)	406 N	1.267 N	1.181 N	1.285 N
- Verwerking financiële uitgangspunten	554 V	181 V	144 V	296 V
- Bijstelling prognose toeristenbelasting door corona	400 N			
- Bijstelling opbrengsten leges door omgevingswet		100 N	100 N	100 N
- Geen verhoging tarieven toeristenbelasting 2021	65 N	65 N	65 N	65 N
- Lagere kosten tijdelijk TIP	10 V	10 V	10 V	10 V
- Leerwerkloket	11 N	11 N	11 N	11 N
- Leerstoel ondermijning	25 N	25 N	25 N	
- Flexibel sportbudget en MJOP	8 N	25 N	8 N	8 N
- Uitvoering Wet Inburgering	31 N	68 N	75 N	75 N
- Activiteitensubsidie KDC	4 N	4 N	4 N	4 N
- Bijdrage Lokale Educatieve Agenda	8 N	8 N	8 N	8 N
- Energieloket	8 N	8 N	8 N	8 N
- Bijdrage basisschool De Start	43 N			
- Frisse scholen		35 N	70 N	70 N
- De Wetering		35 V	191 N	193 N
- Het Witte Kasteel	30 N	30 N	30 N	30 N
Totaal voor beheersmaatregelen	475 N	1.420 N	1.622 N	1.551 N

Beheersmaatregelen				
- Organisatieontwikkeling	26 N	115 V	110 V	96 V
- Kwaliteit openbare ruimte	49 V	49 V	49 V	49 V
- Gebouwenbeheer	20 V	20 V	20 V	20 V
- Omgevingswet	35 N	16 N	169 V	160 V
- Sociaal domein	400 V	650 V	850 V	950 V
- Verwachte compensatie toeristenbelasting door corona	200 V			
- Resultaat lobby richting Rijk		350 V	350 V	350 V
Totaal beheersmaatregelen	608 V	1.168 V	1.548 V	1.625 V
Werkelijk resultaat	133 V	252 N	74 N	74 V
Incidentele baten en lasten ¹	164 N	414 N	278 N	258 N
Structureel en reëel begrotingssaldo	297 V	162 V	204 V	332 V

Daarmee is het werkelijke saldo van de begroting in het eerste en laatste jaar positief. In de twee tussenliggende jaren is het werkelijke saldo negatief. De uitgangspunten en kaders die door uw raad bij de Kadernota 2021 zijn vastgesteld zijn uitgewerkt en toegepast in deze begroting.

Bij de besluitvorming over de Kadernota 2021 gaf uw raad ons acht opdrachten mee, ze zijn al even aangehaald. Deze acht opdrachten zijn door u aangedragen als de minimale zoekdomeinen voor maatregelen. Voor al deze acht opdrachten vond een uitwerking plaats. Ze boden voldoende gelegenheid om de benodigde financiële armslag te vinden.

¹ Incidentele baten en lasten is een manier van presenteren. We halen voor het beeld de incidentele lasten eruit. Die werken daarmee als een ogenschijnlijk voordeel. We halen voor het beeld ook de incidentele baten eruit. Die werken daarmee als een ogenschijnlijk nadeel. Wanneer er per saldo meer incidentele lasten zijn opgenomen dan incidentele baten heeft dit een positief effect op het structureel saldo. In de exploitatie, en in het vervolg bij de bestuursrapportages, gaan we uit van het werkelijk resultaat. In 2021 is het saldo van de incidentele baten en lasten € 164.000 nadelig, dat wil zeggen dat de lasten groter zijn dan de baten. Dit heeft een positieve invloed op het structureel begrotingssaldo.

Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit de programmabegroting, de paragrafen en de financiële meerjarenbegroting. In de bijlagen zijn onder andere het investeringsplan, het overzicht met incidentele lasten en baten en een overzicht van de reserves en voorzieningen opgenomen.

De opzet van de programma's is gewijzigd ten opzichte van de vorige begroting. Een programma begint met een voorblad. Hier leest u een toelichting op de inhoud van het programma, de verbonden partijen die daaraan gerelateerd zijn en de beleidsindicatoren. Vervolgens komen de drie W-vragen aan bod.

- De eerste W-vraag is 'wat willen we bereiken?'. Dit is een opsomming van de beoogde effecten.
- Bij de tweede W-vraag 'wat gaan we daarvoor doen?' geven we een niet limitatieve opsomming van onze belangrijkste reguliere taken en de verbonden partijen die een aandeel leveren om tot het beoogde effect te komen. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de belangrijkste accenten die in 2021 worden gelegd.
- Elk programma wordt afgesloten met de kernvraag "Wat mag het kosten?". Hier is een overzicht opgenomen met de baten en lasten. Daarnaast is een overzicht opgenomen van de bijzonderheden in het programma en een korte toelichting daarop, voor zover deze nog niet zijn opgenomen in het thema.

De cijfers in de tabellen zijn weergegeven in euro's en in duizendtallen. In de toelichting worden de hele bedragen genoemd. De cijfers met een min-teken zijn positief en cijfers zonder min-teken zijn negatief.

Deze begroting laat onze ambitie zien in de doorontwikkeling van de P&C-cyclus. We nemen de beleidsindicatoren op in het voorblad per programma. Op dit moment zijn dit nog de beleidsindicatoren die het BBV voorschrijft. Voor de waardering sluiten we aan bij de informatie op "Waar staat je gemeente.nl". Een definitie van de van gehanteerde beleidsindicatoren is opgenomen als bijlage. Voor zover de gegevens beschikbaar zijn kunnen we een trend laten zien. Hierbij is het nog beperkt mogelijk om duiding en waarde toe te kennen aan deze gegevens. De relatie tussen de beleidsindicatoren en de beoogde effecten dan wel resultaten is in veel gevallen lastig te leggen. Het opnemen van relevante beleidsindicatoren, die aansluiten op de beoogde effecten en resultaten, is van belang om de mate van doelbereiking te kunnen volgen. Bij de programmabegroting 2022 maken we een start in de keuze van meer relevante "Loonse" beleidsindicatoren en hun waarden.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	5
Inhoudsopgave.....	6
Programma 0. Bestuur en organisatie	7
Programma 1. Veiligheid	10
Programma 2. Verkeer en vervoer	12
Programma 3. Economie	15
Programma 4. Onderwijs	17
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie	20
Programma 6. Sociaal domein.....	23
Programma 7. Volksgezondheid en milieu	27
Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, stedelijke vernieuwing	29
Paragraaf 1. Lokale heffingen	32
Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	35
Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen.....	41
Paragraaf 4. Financiering	44
Paragraaf 5. Bedrijfsvoering.....	47
Paragraaf 6. Verbonden partijen	49
Paragraaf 7. Grondbeleid	59
Meerjarenbegroting 2021-2024.....	63
Incidentele lasten en baten	64
Reserves en voorzieningen.....	65
EMU-saldo.....	67
Investeringsplan 2021 - 2024.....	68
Definities beleidsindicatoren	70

Programma 0. Bestuur en organisatie

Omschrijving van het programma

Onze gemeente heeft in de afgelopen jaren een omslag ingezet die te duiden is als: 'Van zorgen voor naar zorgen samen met...'. Dit betekent dat we als gemeente minder vaak zelf het initiatief nemen of regisseren. In plaats daarvan willen we meer stimuleren en anticiperen, kortom initiatieven van anderen mogelijk maken. We juichen het toe als anderen het voortouw willen nemen. Onze inwoners, ondernemers en gasten staan in ons denken centraal. Als het nodig is reiken we hen de helpende hand toe, altijd op basis van maatwerk. We bouwen aan duurzame relaties met onze partners waarmee we samenwerken en regelmatig bespreken hoe we het nog beter kunnen doen voor onze inwoners en ondernemers.

Taakvelden

Programma 0 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.3 Beheer OV gebouwen en gronden
- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB Woningen
- 0.62 OZB niet- woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.10 Reserves

Verbonden partijen

Aan programma 0 zijn de volgende verbonden partijen (financieel) gerelateerd:

- Regio Hart van Brabant
- BNG
- Brabant Water N.V.

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019	2020
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	6,2	6,3	6,5	6,6
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	5,5	5,6	5,6	n.b.
Externe inhuur (% van de totale loonsom)	29,3%	35,0%	28,7%	n.b.
Externe inhuur (de totale kosten inhuur externen) * € 1.000	3.058	4.108	3.544	n.b.
Apparaatskosten (€ per inwoner)	327	494	492	436
Overhead (% van totale lasten)	14,0%	18,4%	19,3%	17,3%

Wat willen we bereiken?

- In maart 2021 hebben we inzicht in scenario's voor de bestuurlijke toekomst van Loon op Zand en de voor- en nadelen hiervan.
- We geven beleid en uitvoering vorm in samenspraak met inwoners
- Onze publieksdienstverlening voldoet in drie jaar aan het wettelijk minimum niveau
- Een efficiënter organisatie van de verkiezingen met een onweerlegbaar vastgestelde uitslag
- We zijn een solide en wendbare organisatie
- We hebben een robuuste en solide financiële positie

Wat gaan we daar voor doen?

Bestuurlijke vernieuwing

Eisen aan gemeenten veranderen voortdurend. Het takenpakket verandert, net als de verwachtingen die inwoners en ondernemers hebben. De decentralisaties in het sociaal domein en de komst van de Omgevingswet betekenen een uitbreiding van het takenpakket van gemeenten. Wat beide ontwikkelingen ook gemeen hebben, is dat ze een nieuwe manier van werken van de overheid verwachten. De klassieke overheid die “weet wat goed voor u is” maakt steeds meer plaats voor de moderne overheid die samen met inwoners oplossingen verkent. In maart 2021 zijn de scenario's voor de bestuurlijke toekomst van Loon op Zand bekend. De gemeenteraad gaat daarna in gesprek over deze scenario's.

Naast het onderzoek naar bestuurlijke toekomst richten we ons in deze opgave op inwonerparticipatie. We brengen de participatiebasis op orde met een eenduidig en herkenbaar gemeentelijk beleid over inwonerparticipatie. Als er initiatieven komen die gebruik willen maken van het right to challenge, reageren we hier spoedig op. We doen ervaring op met het werken met dit soort initiatieven. Daarnaast starten we met een online inwonerspanel en de installatie van een jeugdgemeenteraad.

Verbeterplan burgerzaken

In juni 2020 stemde de gemeenteraad in met het “Verbeterplan Burgerzaken”. In een groeipad van drie jaar investeren we in opleiding en ontwikkeling van onze medewerkers, trekken we beleidscapaciteit aan, actualiseren we het beleid en werkprocessen en voeren we een upgrade door van onze BRP-applicatie, zodat we efficiënter kunnen werken en we de publieksdienstverlening ook digitaal kunnen uitbreiden. Deze ontwikkeling past bij de reeds ingezette lijn om, na de zelfevaluatie BRP en PNIK 2019, de kwaliteit van publieksdienstverlening op termijn weer aan het wettelijk minimum te laten voldoen.

Vitale verkiezingen

We implementeren een nieuwe vitale aanpak, waarbij we in twee shifts gaan werken voor de voorzitter en leden stembureaus. We doen ervaring op met deze aanpak bij de Tweede Kamerverkiezingen 2021, bij wijze van pilot. Op basis van ervaring, leggen we de keuze voor aan de Raad om de nieuwe aanpak duurzaam structureel in te zetten. Daarnaast zullen we gepaste maatregelen treffen om de 1,5 meter afstand op de stemlokalen te borgen (zowel in het stemlokaal als – indien nodig – het aantal en de locatie van stemlokalen).

Organisatieontwikkeling

Als gemeente kiezen we voor een open, op samenwerking gerichte relatie met onze inwoners. Met ruimte voor initiatieven en nieuwe wegen om waardevolle resultaten te boeken. Tegelijkertijd willen we betrouwbaar zijn in de uitvoering van onze vaste, wettelijke taken. Dit vraagt een solide en wendbare organisatie. Een organisatie die de basis op orde heeft, flexibel kan inspelen op vragen en ontwikkelingen en met medewerkers die binnen heldere kaders ruimte hebben om hun kennis en talenten in te zetten. In onze Organisatievisie 2020- 2022 kiezen we dan ook voor de kernwaarden resultaat boeken, samenwerken en vitaliteit. De waarden willen we zien op organisatie-, team- en individueel niveau. In onze dienstverlening en onze communicatie vertalen we dit naar luisteren, open en leren (LOL) als centraal thema. Het nog vast te stellen Informatiebeleidsplan ondersteunt en faciliteert deze koers.

In 2021 investeren we in de organisatie (zie hiervoor ook de paragraaf bedrijfsvoering) in zowel formatie, infrastructuur en tools, als in het ondersteunen van en sturen op houding en gedrag. Tegelijkertijd verwachten we dat deze investeringen ook tot resultaat leiden; te denken aan de verlaging van het ziekteverzuim, meer werkplezier en werkgeluk, een hogere kwaliteit van dienstverlening en afbouw van externe inhuur.

Financiële beheersing

Het hoofddoel van de opgave financiële beheersing is om te komen tot een structureel en reëel sluitende begroting, maar ook één die solide en wendbaar is. Dat betekent dat we moeten investeren in de professionalisering van de financiële functies, het vergroten van de financiële sensitiviteit in de organisatie (van raad tot individuele medewerker) en de doorontwikkeling van de planning & controlcyclus.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.1 BESTUUR	2.012	1.172	1.218	1.238	1.256	1.273
0.2 BURGERZAKEN	574	522	715	677	645	603
Totaal lasten	2.587	1.695	1.933	1.915	1.902	1.876
0.2 BURGERZAKEN	-321	-471	-371	-371	-371	-371
0.3 BEH OV GEBOUWEN EN GRONDEN	-3	-	-	-	-	-
Totaal baten	-325	-471	-371	-371	-371	-371
Saldo van baten en lasten	2.262	1.224	1.562	1.544	1.531	1.505

Algemene dekkingsmiddelen en overhead	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Algemene uitkeringen incl. sociaal deelfonds	-31.974	-32.529	-34.331	-34.702	-35.334	-35.957
Algemene uitkering gemeentefonds	-31.974	-32.529	-34.331	-34.702	-35.334	-35.957
Baten onroerend-zaakbelastingen - woningen	-3.388	-3.571	-3.691	-3.815	-3.941	-4.071
Baten onroerend-zaakbelastingen - niet-woning	-2.070	-2.144	-2.198	-2.253	-2.309	-2.367
Baten hondenbelasting	-121	-114	-117	-120	-123	-127
Lasten heffing & invordering gem. belastingen	185	286	324	363	368	373
Baten Reclamebelasting	-125	-140	-140	-140	-140	-140
Lokale belastingen en heffingen	-5.519	-5.683	-5.822	-5.965	-6.145	-6.331
Dividend	-119	-58	-58	-58	-58	-58
Dividend	-119	-58	-58	-58	-58	-58
Financieringsmiddelen	-875	-919	-399	-369	-334	-376
Financieringsfunctie: bespaarde rente	-875	-919	-399	-369	-334	-376
Onvoorzien	25	25	25	25	25	25
Diverse baten/dekkingsmiddelen/lasten	-119	-640	306	536	839	1.148
Overige algemene dekkingsmiddelen	-94	-615	331	561	864	1.173
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-38.582	-39.804	-40.279	-40.532	-41.007	-41.550
Overhead lasten	13.424	11.455	10.435	10.496	10.632	10.680
Overhead baten	-1.952	-1.474	-378	-378	-378	-378
Totaal overhead	11.471	9.981	10.056	10.118	10.253	10.302

Toelichting

Organisatieontwikkeling

	2021	2022	2023	2024
Structurele uitgaven	349	490	515	529
Incidentele uitgaven	127	20		
Afbouw externe inhuur	-350	-450	-450	-450
Doorberekenen overhead aan externe partijen	-50	-50	-50	-50
Optimaliseren inkoop/ contractmanagement	-50	-125	-125	-125
Actualisatie B-staat en doorvoeren afbouw naar trede 5	-409	-426	-440	-451
Compensatie voor afbouw naar trede 5	150	150	150	150
Totaal resultaat	-233	-391	-400	-397

De structurele uitgaven bestaan uit uitbreiding van formatie en investeringen in ICT. De incidentele uitgaven hebben vooral betrekking op de aanpassing van het kantoorconcept en tussenoplossingen voor wat betreft de voortzetting van kwaliteit van dienstverlening aan de inwoners in afwachting van definitieve keuzes. Onder de noemer organisatieontwikkeling presenteren we hier ook de totale financiële ambitie om tot afbouw van de externe inhuur te komen. We monitoren deze ambitie vanuit de organisatieontwikkeling. Het financiële effect komt op diverse plaatsen in de begroting terug.

Doorlichting reserves (gerelateerd aan opgave financiële beheersing)

Per reserve vond een afweging plaats of het noodzakelijk is om deze in stand te houden. En als instandhouding noodzakelijk is dan is bepaald wat de omvang moet zijn. Bij deze begroting is een apart voorstel gevoegd welke reserves kunnen worden beëindigd, dan wel moeten worden herwaardeerd. De middelen die hierdoor vrijvallen, voegen we aan de algemene reserve en zetten we in 2021 en 2022 voor de dekking van incidentele lasten.

Programma 1. Veiligheid

Omschrijving van het programma

We streven naar een veilige woon-, leef-, werk-, en recreatieomgeving voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Onze aanpak in het veiligheidsdomein kenmerkt zich door het bieden van snelle en duurzame hulp aan hen die kwetsbaar en beïnvloedbaar zijn voor criminele invloeden. We voorkomen recidive en zijn voldoende uitgerust om onze inwoners, ondernemers en recreanten te beschermen tegen criminele gedragingen. We onderhouden korte lijnen en professionele relaties, intern en extern met onze inwoners en ketenpartners.

Taakvelden

Programma 1 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 1.1. Openbare orde en veiligheid
- 1.2. Fysieke veiligheid

Verbonden partijen

Aan programma 1 zijn de volgende verbonden partijen (financieel) gerelateerd:

- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)
- Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019
Verwijzingen Halt	131	179	253
Winkeldiefstallen	1,8	2,4	2,4
Geweldsmisdrijven		4,5	
Diefstallen uit woning	1,9	1,7	1,5
Vernielingen/ beschadigingen openbare ruimte		5,0	

Wat willen we bereiken?

- We voorkomen onveilige situaties zo veel als mogelijk door het bieden aan adequate hulp aan de voorkant.
- We beperken alle vormen van overlast die de leefomgeving (het woongenot) van onze inwoners aantast.
- We voorkomen zo veel als mogelijk High Impact Crimes (HIC)-delicten en vergroten daarmee het veiligheidsgevoel.
- We zijn zichtbaar en benaderbaar voor inwoners en ondernemers en werken wijk- en oplossingsgericht.

Wat gaan we daar voor doen?

Accenten vanuit het Focusblad/ Integraal Veiligheidsbeleid

We leggen accent bij:

- De versterking van de verbinding tussen zorg en veiligheid.
Het tekort aan adequate procesregie en beleid op het snijvlak van zorg en veiligheid leidt in de praktijk tot sluimerende casuïstiek, ontevredenheid bij inwoners/ ketenpartners en onevenredig zware inzet vanuit openbare orde en veiligheid. We handelen bij voorkeur preventief, indien nodig ook repressief. Een goede en snelle samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners is hiervoor essentieel.
- Het beperken van overlast.
Iedere situatie vraagt om een eigen aanpak. Een wijkgerichte aanpak van (veelvoorkomende) overlast is een voorwaarde voor de doorontwikkeling van het integraal veiligheidsbeleid en stimuleert de meldingsbereidheid en betrokkenheid van inwoners en ondernemers.
- Aanpak van High Impact Crimes (HIC).
Inwoners en ondernemers moeten zich veilig voelen en veilig zijn in de gemeente Loon op Zand. Criminele gedragingen remmen we af door het opwerpen van barrières en het bieden van adequate hulp aan de voorkant.

Leerstoel ondermijning

De leerstoel ondermijning draagt bij aan een adequate aanpak van ondermijning. We willen de verschijningsvormen van ondermijning signaleren, aanpakken en voorkomen. We zoeken hierbij de samenwerking met inwoners, ondernemers, onze partners en wetenschappelijk onderzoek (universiteit Tilburg). De leerstoel ondermijning is primair gericht op het wetenschappelijk onderzoek. We werken hierin samen met de gemeenten Waalwijk en Heusden, en de provincie Noord-Brabant. Het doel van de leerstoel is om te komen tot een andere manier om ondermijnende criminaliteit aan te pakken. Het accent ligt op het creëren van professionele weerbaarheid, het stimuleren van de meldingsbereidheid in het buitengebied, en aandacht voor vakantieparken.

Crisisbeheersing en brandveiligheid

We geven efficiënt en effectief uitvoering aan het Besluit veiligheidsregio's. We onderzoeken de (door-) ontwikkeling van een (meer) regionale crisisorganisatie. Hierbij behoudt lokale bevolkingszorg onze prioriteit. We geven structurele aandacht aan brandveiligheid in woonwijken (na incidenten) en op specifieke locaties (natuurgebieden/ bedrijventerreinen). Voorlichting na brand zorgt voor bewustwording en handelingsbekwaamheid. In 2021 ontwikkelen we de vormen van voorlichting door en betrekken we de buurt(preventie) nadrukkelijker bij de uitvoering.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1 CRISISBEH EN BRANDWEER	1.370	1.464	1.447	1.480	1.513	1.547
1.2 OPENB ORDE EN VEILIGHEID	761	721	778	783	793	776
Totaal lasten	2.131	2.185	2.225	2.263	2.306	2.323
1.2 OPENB ORDE EN VEILIGHEID	-64	-76	-76	-76	-76	-76
Totaal baten	-64	-76	-76	-76	-76	-76
Saldo van baten en lasten	2.067	2.109	2.149	2.187	2.230	2.247

Toelichting

Leerstoel ondermijning

Voor deelname aan de leerstoel ondermijning is onze bijdrage € 25.000 per jaar gedurende drie jaar (2021 – 2023).

Programma 2. Verkeer en vervoer

Omschrijving van het programma

Loon op Zand is een landelijke gemeente met grote recreatieve mogelijkheden. Verkeersveiligheid en bereikbaarheid zijn belangrijke voorwaarden voor een gezonde economie, een bloeiende recreatie en een prettige woonomgeving. Het uitgangspunt is een veilige, schone en functionele leefruimte, waarin de fysieke structuur de maatschappelijke structuur ondersteunt. De voorzieningen in de leefomgeving moeten schoon, heel en veilig zijn. Hierbij is tevens aandacht voor de samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen, veiligheid, toerisme, gezondheid en duurzaamheid. Binnen de regio wordt de verbinding en samenhang met omliggende gemeenten steeds belangrijker. Verkeer, wegen, water en groen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, zowel qua beleving, als voor het beheer. Deze onderdelen van de openbare ruimte zijn bij verschillende programma's in deze begroting ondergebracht. Verkeer en wegen in programma 2, groen in programma 5 en afval, water en riolering in programma 7. Om een beeld te schetsen van de integrale benadering is in dit programma het integraal beheer opgenomen.

Taakvelden

Programma 2 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 2.1. Verkeer en vervoer
- 2.2. Parkeren
- 2.5. Openbaar vervoer

Verbonden partijen

Geen van de verbonden partijen zijn financieel gerelateerd aan programma 2.

Beleidsindicatoren

Wat willen we bereiken?

- De basis is op orde in de openbare ruimte.
- Een minimaal aantal (letsel)ongevallen en een verbetering van het verkeersveiligheidsgevoel.
- We verminderen overlast vanwege het parkeren van grote voertuigen.
- We behouden, dan wel verbeteren, het voorzieningenniveau van het openbaar vervoer.

Wat gaan we daar voor doen?

Kwaliteit openbare ruimte

De kwaliteit van de openbare ruimte speelt een belangrijke rol in de beleving en de leefbaarheid. Mensen wonen graag in onze groene gemeente, bedrijven vestigen zich hier vanwege de goede infrastructuur en toeristen komen hier graag vanwege het groene karakter en het mooie buitengebied. Voor de gemeente liggen er opgaves op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit etc. Hiermee wordt er veel van de openbare ruimte verwacht en daarnaast wordt er ook kritisch gekeken: kan het allemaal goedkoper, kan het een niveau lager. Bij de afweging van onderhouds- of vervangingsmaatregelen wordt niet alleen gekeken naar kosten en techniek; de maatregelen zijn direct gekoppeld aan de doelstellingen van de gemeente, bijvoorbeeld veiligheid of de kwaliteit van de leefomgeving of de tevredenheid van de burger. Vanuit wettelijk oogpunt is de gemeente verplicht om haar kapitaalgoederen in stand te houden, zodat er geen kapitaalvernietiging plaats vindt. Bij beheerkeuzes wordt voor de inzet van de middelen voor onderhoud telkens een afweging gemaakt tussen technische kwaliteit, beeldkwaliteit en inrichtingskwaliteit.

We zetten in op onderhoud en vervanging om de vastgelegde kwaliteitsniveaus te behalen. We gaan hierbij voor sober en doelmatig, maar wel technisch in orde. Uitgangspunt is dat er sprake is van 1 op 1 vervanging; er vindt geen toevoeging of wijziging van functies plaats. Hierbij kijken we naar de uitvoering van werkzaamheden, waarbij we efficiëncyclagen maken door enerzijds in te zetten op het gebruik van duurzamere materialen en nieuwe technieken en anders door de optimalisatie van onze werkprocessen. We blijven inzetten op het combineren van werkzaamheden (werk met werk maken), zodat overlast voor inwoners wordt verminderd en projecten doelmatig kunnen worden uitgevoerd. In de aanloop naar de Kadernota 2022 komen we tot een heroverweging van de investeringsagenda. Uit het oogpunt van financieel beheer, en in relatie tot de geldende beheerplannen, leggen we keuzes voor over het moment van uitvoeren van investeringsprojecten, het afsluiten van investeringskredieten of het beëindigen van investeringsprojecten.

Verkeersveiligheid

Het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (rijksbeleid) introduceert de risico gestuurde aanpak, lagere overheden nemen deze aanpak over. De regio Hart van Brabant pakt deze aanpak regionaal op. Daarnaast continueren we de huidige (mensgerichte) aanpak in samenwerking met de regio Hart van Brabant, de scholen en Veilig Verkeer Nederland. We onderschrijven ook de actie 'Brabant gaat voor NUL verkeersdoden' en we werken blijvend aan veilige fiets- en voetpaden. We zien in onze gemeente een dalende trend van verkeersslachtoffers.

Parkeren

In Kaatsheuvel is al lange tijd een verbod op het parkeren van grote voertuigen en zijn locaties aangewezen waar deze wel geparkeerd mogen worden, dit conform de APV. In de kernen Loon op Zand en De Moer is dat nog niet het geval. Om de ervaren overlast te verminderen stellen we beleidsregels op voor het parkeren van grote voertuigen in de openbare ruimte in de kernen Loon op Zand en De Moer.

Openbaar vervoer

Voor het openbaar vervoer binnen onze gemeente is de provincie verantwoordelijk. In overleg met provincie en vervoerder, zetten we erop in dat openbaar vervoer beschikbaar blijft in onze kernen. We sturen op verbeteringen van de bestaande openbaar vervoervoorzieningen. Hierbij hebben we ook aandacht voor de (OV-) bereikbaarheid van de Leisure voorzieningen en het doelgroepen- en leerlingen vervoer. Daarnaast brengen we het vervoer op de 'laatste kilometer' (het vervoer tussen de bushalte en bestemming) onder de aandacht. Met nadrukkelijk onze aandacht op regiovervoer, het AutoMaatje en fietsen. We blijven in dialoog met de provincie en vervoerder over het vervoer binnen de huidige concessie. Daarnaast nemen we deel aan de voorbereidingen voor de nieuwe concessie die medio december 2022 ingaat.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.1 VERKEER EN VERVOER	2.394	3.002	2.836	2.970	2.944	3.038
2.5 OPENBAAR VERVOER	2	1	1	1	1	1
Totaal lasten	2.396	3.003	2.837	2.971	2.945	3.039
2.1 VERKEER EN VERVOER	-481	-315	-330	-330	-330	-330
Totaal baten	-481	-315	-330	-330	-330	-330
Saldo van baten en lasten	1.915	2.688	2.507	2.642	2.615	2.710

Toelichting

Areaaluitbreidingen

De gemeente Loon op Zand is volop in ontwikkeling met uitbreidingen met woonwijken en bedrijventerreinen. Het gaat hierbij om o.a. de volgende grote projecten: Molenwijck, De Hooivork, Westwaard, Bedrijvenpark Kaatsheuvel, en De Zuidwand. Ook zijn er nog kleinere locaties in ontwikkeling. In deze projecten wordt openbare ruimte gerealiseerd die moet worden opgenomen in het beheerregime, zoals vastgelegd in de Nota Integraal Beheer Open Ruimte (IBOR). Voor deze areaaluitbreidingen worden financiële middelen overgedragen vanuit de projectenorganisatie naar Infra.

Kwaliteit openbare ruimte

In het kader van de ombuigingen wordt één maatregel getroffen:

- Het budget voor markeringen (onderdeel verhardingen) verlagen we met € 25.000.

Programma 3. Economie

Omschrijving van het programma

We zetten in op een welvarende en bereikbare gemeente. We streven naar een gunstig vestigingsklimaat voor onze ondernemers. Behoud en versterking van de werkgelegenheid staat daarbij voorop. Ontwikkeling en uitbouw van de leisuresector (vrijtijdseconomie) en de benodigde infrastructuur (vervoersmogelijkheden) zijn daarbij onze speerpunten. Gastvrijheid zit in ons DNA. We zijn trots op het toeristisch karakter van onze gemeente. Met 'de Efteling', Nationaal Park 'de Loonse en Drunense Duinen' en de rust van het Brabantse platteland hebben we sterke troeven in handen. Duurzaam Bourgondisch toerisme heeft de potentie een extra troef te worden.

Taakvelden

Programma 3 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 3.1. Economische ontwikkeling
- 3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4. Economische promotie

Verbonden partijen

Geen van de verbonden partijen zijn financieel gerelateerd aan programma 3.

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019
Funciemenging	48,5%	49,0%	50,3%
Aantal vestigingen	116,9	121	123,9

Wat willen we bereiken?

- Krachtenbundeling, efficiency en een professionele aanpak van toeristisch-recreatieve marketing en gastheerschap voor onze gemeente en de Langstraat-regio.
- Versterken van onze uitstraling als gastvrije toeristische gemeente.
- In 2030 stoten we 49% minder CO2 uit ten opzichte van 1990, in 2050 is dit minder dan 95%.
- In 2050 zijn we aardgasvrij.

Wat gaan we daar voor doen?

Recreatie en toerisme

Het Regionaal Bureau voor Toerisme De Langstraat (RBT De Langstraat) is medio 2019 van start gegaan. Voor de periode 2019 – 2022 financieren we met vier gemeenten het RBT De Langstraat aan de hand van afspraken over de output en een financiële verdeelsleutel. Het RBT draagt bij aan de realisatie van de lokale en regionale ambities ten aanzien van de vrijetijdseconomie. Ze is de uitvoeringsorganisatie van de Langstraatgemeenten als het gaat om de onderdelen kennis, informatie, marketing, (product)ontwikkeling en trade&sales in de vrijetijdssector. De subsidie voor de periode 2019-2022 is reeds beschikbaar in de begroting. Aan de subsidie is ook een opgave voor RBT gekoppeld om geld uit de markt te halen. Het oorspronkelijk uitgangspunt voor de financiering van het RBT is dat zij vanaf 1 januari 2023 volledig financieel zelfvoorzienend kan zijn. Mede als gevolg van de coronacrisis is dit waarschijnlijk geen realistische gedachte. We voeren komend jaar met RBT het gesprek over de toekomst en een afbouw van de subsidie vanaf 2023.

Voor een gastvrije en toeristische gemeente als Loon op Zand hebben naast digitale informatiemiddelen ook toegankelijke fysieke informatiepunten een meerwaarde. Deze zijn behalve inspiratie- en informatiepunt voor toeristen en inwoners ook het toeristische visitekaartje van de gemeente. In Kaatsheuvel is sinds eind 2019 een fysiek Toeristisch Informatiepunt (TIP) in de Primera ingericht. Het streven is om in Loon op Zand ook een TIP te realiseren in de Nieuwe Wetering. Totdat dit gereed is willen we een tijdelijk TIP op een andere locatie inrichten.

Duurzaamheid

In de Regionale Energie en Klimaatstrategie (REKS) worden bovengemeentelijke keuzes gemaakt om de opgaven uit het Klimaatakkoord te kunnen realiseren. Het definitief bod REKS wordt uitgewerkt in HvB met verdiepingsslagen en een uitvoeringsorganisatie om de voorgenomen projecten ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. In de transitievisie warmte Loon op Zand wordt vastgelegd wanneer welke wijken of buurten van het aardgas kunnen worden afgekoppeld. Voor de wijken of buurten die voor 2030 gepland staan, moet per wijk met bewoners en de eigenaren van gebouwen worden vastgelegd wat de warmteopties zijn om aardgasvrij te worden en wat de gevolgen hiervan zijn voor de maatschappij en de bewoners. Participatie is verplicht. Hiervoor zal de komende jaren structureel capaciteit beschikbaar moeten worden gesteld. Constructieve samenwerking met Ecloz, de regio, Casade, andere partners en burgers is essentieel. In het Klimaatakkoord is een energieloket verplicht gesteld. Onlangs zijn wij aangesloten bij het energieloket dat door Dongen en Ecloz is ontwikkeld. Dit energieloket dient structureel operationeel te blijven en hiervoor dient budget beschikbaar te worden gesteld. Constructieve samenwerking met Ecloz, gemeente Dongen en de regio is essentieel.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.1 ECONOMISCHE ONTWIKKELING	166	130	120	120	120	120
3.2 FYSIEKE BEDRIJFSINFRASTRUCT	242	144	149	149	149	149
3.3 BEDR LOKET EN BEDR REG	8	13	13	13	13	13
3.4 ECONOMISCHE PROMOTIE	468	559	463	461	363	367
Totaal lasten	885	846	746	744	646	649
3.2 FYSIEKE BEDRIJFSINFRASTRUCT	-225	-	-142	-142	-142	-142
3.3 BEDR LOKET EN BEDR REG	-15	-15	-15	-15	-15	-15
3.4 ECONOMISCHE PROMOTIE	-1.884	-3.180	-2.745	-3.201	-3.258	-3.258
Totaal baten	-2.123	-3.195	-2.902	-3.358	-3.415	-3.415
Saldo van baten en lasten	-1.238	-2.349	-2.156	-2.614	-2.770	-2.766

Toelichting

Toeristisch Informatiepunt (TIP)

Het is de bedoeling dat we het TIP op termijn huisvesten in de nieuwe Wetering. Tot die tijd zoeken we een tijdelijke oplossing in samenspraak met Loonse ondernemers. Deze tussenoplossing leidt tot lagere kosten van zo'n € 10.000 per jaar.

Duurzaamheid

Voor deelname aan het energieloket betalen wij € 7.500 per jaar.

Programma 4. Onderwijs

Omschrijving van het programma

Dit programma omvat activiteiten gericht op educatie binnen de gemeente Loon op Zand. De gemeente ondersteunt en schept hiervoor de voorwaarden.

Taakvelden

Programma 4 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Verbonden partijen

Geen van de verbonden partijen zijn financieel gerelateerd aan programma 4.

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019
Absoluut verzuim	0,6	0,6	0,6
Relatief verzuim	21	26	12
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,2%	1,4%	1,6%

Wat willen we bereiken?

- We dragen zorg voor voldoende, kwalitatief goede en goed gespreide huisvesting van scholen.
- Alle leerlingen in het onderwijs hebben gelijke (ontwikkelings)kansen.
- We verbeteren basisvaardigheden bij volwassenen.

Wat gaan we daar voor doen?

Onderwijshuisvesting

De verantwoordelijkheid voor de huisvesting van het onderwijs is een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeente en de schoolbesturen. Met de uitvoering van het project Frisse scholen maken we een inhaalslag met betrekking tot de kwaliteit van de huisvesting. Via het ontwikkelen van een Integraal Huisvestingsplan willen we de gezamenlijke verantwoordelijkheid structureel inkaderen. Inmiddels zijn we gestart met de bouw van de nieuwe school 'De Berk'.

Doorgaande leerlijn

De gemeente is verplicht elk doelgroepkind (een kind met een verhoogd risico op het ontwikkelen van een ontwikkelings- en/of taalachterstand) een aanbod van 960 uur voorschoolse educatie te bieden. De toeleiding hiernaar is ook de verantwoordelijkheid van de gemeente, evenals de borging van dit aanbod in het geheel van vroeg- en voorschoolse voorzieningen. In 2019 is de Lokale Educatieve Agenda (LEA) 2014-2018 met de partners in het onderwijs, de kinderopvang en het voorliggend veld, zoals de bibliotheek en maatschappelijk werk, geëvalueerd en is een nieuwe agenda geschreven voor de periode 2020-2024. Er wordt een nadrukkelijke link gelegd tussen onderwijs en jeugdhulp. We bieden voldoende en kwalitatief goede plekken met voorschoolse educatie en maken afspraken met de partners over de aansluiting van activiteiten en overdracht van (doelgroep)kinderen. We creëren bewustzijn bij partijen, zodat laaggeletterdheid wordt herkend en erkend.

Volwasseneneducatie

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is gericht op volwasseneneducatie. Het budget dat hiermee samenhangt wordt ingezet voor het bestrijden van laaggeletterdheid. Mensen die laaggeletterd zijn hebben moeite met de basisvaardigheden: taal, rekenen en digitale vaardigheden. Het verbeteren van deze vaardigheden is noodzakelijk om mee te kunnen (blijven) doen in onze steeds complexer wordende maatschappij en om een goede plek te krijgen en behouden op de arbeidsmarkt. We creëren een plaats voor de doelgroep waar ze met vragen terecht kunnen en worden doorverwezen naar een passende aanpak. We creëren bewustzijn bij partijen, zodat laaggeletterdheid wordt herkend en erkend.

De ontwikkeling van volwasseneneducatie wordt grotendeels gezamenlijk opgepakt door de gemeenten in Midden-Brabant. De gemeente Tilburg is centrumgemeente voor de regio Midden-Brabant en ontvangt de WEB-middelen vanuit het Rijk. Deze middelen worden in afstemming met de overige gemeenten ingezet voor de inkoop van trajecten die gericht zijn op het verbeteren van de basisvaardigheden.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.1 OPENBAAR BASISONDERWIJS	15	-	-	-	-	-
4.2 ONDERWIJSHUISVESTING	817	841	801	779	803	799
4.3 ONDERWIJSBEL EN LEERL ZKN	1.078	954	1.029	1.028	1.031	1.034
Totaal lasten	1.910	1.795	1.830	1.807	1.834	1.833
4.2 ONDERWIJSHUISVESTING	-18	-47	-56	-56	-56	-56
4.3 ONDERWIJSBEL EN LEERL ZKN	-285	-305	-319	-319	-319	-319
Totaal baten	-303	-352	-375	-375	-375	-375
Saldo van baten en lasten	1.607	1.443	1.455	1.432	1.459	1.458

Toelichting

OBS De Start

In het coalitieakkoord is het uitgangspunt "basisonderwijs in alle kernen" opgenomen en dat we basisschool De Start in De Moer blijven ondersteunen. Gezien het lage aantal leerlingen is ook voor het schooljaar 2020-2021 weer een bijdrage nodig om de school open te kunnen houden. Op 1 oktober 2019 bleek het aantal leerlingen ingeschreven op OBS De Start in De Moer onder de opheffingsnorm van het Ministerie te zijn gekomen. Wanneer het aantal ingeschreven leerlingen drie jaar op rij onder deze norm blijft, wordt de school (nevenvestiging van De Touwladder) opgeheven. Conform de afspraken stellen we in 2021 een bijdrage beschikbaar om de school open te houden. Er zullen acties worden ontwikkeld om nieuwe leerlingen te werven en hiermee tijdig boven deze norm te komen. We faciliteren de school door te ondersteunen bij PR en communicatie.

Frisse scholen

Om tijdig te kunnen voldoen aan de wettelijke normen treffen we in 2021 en 2022 passende maatregelen. Op basis van het uitgevoerde onderzoek bepalen we per school wat de noodzakelijke, passende maatregelen zijn.

Bijdrage LEA

Voor de uitvoering van de Lokale Educatieve Agenda verstrekken wij als gemeente een financiële bijdrage van € 7.500 per jaar. De andere partners dragen primair bij door de inzet van uren.

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Omschrijving van het programma

Door middel van het programma Sport, Cultuur en Recreatie willen we als gemeente een bijdrage leveren aan het leefklimaat van de gemeente.

Taakvelden

Programma 5 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Verbonden partijen

Aan programma 5 zijn de volgende verbonden partijen (financieel) gerelateerd:

- Exploitatie De Werft en De Wetering

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019
Niet sporters (%)	50,9	50,9	50,9

Wat willen we bereiken?

- We behouden de status Nationaal Park voor de Loonse en Drunense Duinen.
- Een groen- en bomenstructuur in de gemeente die bijdraagt aan een gezonde leefomgeving.
- Onze inwoners kunnen gebruik blijven maken van de door de Bibliotheek Midden-Brabant aangeboden producten en diensten.
- We realiseren de 'nieuwe' Wetering als het dorps huis van de kern Loon op Zand.
- Elke inwoner doet vanuit het oogpunt van gezondheid, ontplooiing en meedoen, op een verantwoorde wijze aan enige vorm van sportbeoefening en/of bewegen.

Wat gaan we daar voor doen?

Kwaliteit openbare ruimte (groen)

We geven uitvoering aan het beheerplan openbaar groen, dat de raad in 2019 vaststelde. Het grootste onderdeel hiervan is het vervangen van groenvoorzieningen die verouderd zijn. Het uitgangspunt daarbij is dat we de technische kwaliteit van de groenvoorziening in stand houden om de afgesproken kwaliteit te borgen (schoon, heel, veilig). We houden hierbij dezelfde kwaliteitsniveaus aan zoals deze zijn vastgesteld in de IBOR uit 2014. Uit de kwaliteitsinventarisatie van het openbaar groen en op basis van meldingen en klachten is gebleken dat er veel verouderde groenvakken aanwezig zijn, die onder het vastgestelde niveau beoordeeld worden. Komende jaren worden deze vakken per wijk aangepakt. Om een kwalitatief en kwantitatief goede groen- en bomenstructuur te hebben en te houden, is vastgesteld dat als er groen of bomen weggaan er ook weer groen of bomen terug moeten komen (de zogenaamde herplantplicht). Dit geldt ook voor gemeentelijke groenvakken en bomen. We streven er naar dat hondenbezitters en niet-hondenbezitters, gezamenlijk, op een juiste wijze gebruik kunnen maken van de openbare ruimte. In 2021 evalueren we het hondenbeleid (dateert van 2015). Op basis van de evaluatie bepalen we het eventueel benodigde vervolg.

De Wetering Loon op Zand

In samenwerking met de Wetering Plan Groep (WPG/burgerinitiatief) gaan we de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van de 'nieuwe' Wetering vormgeven. Het college stelde het plan van aanpak voor de 'nieuwe' Wetering en het Programma van Eisen (PvE) vast. Dit PvE, dat tot stand kwam in nauwe samenwerking met de WPG en toekomstige gebruikers, hanteren we als uitgangspunt voor de ontwerpfasen. Hierbij beoordelen we de kosten en baten voor de realisatie en exploitatie integraal.

Sportbeleid (het inzetten van sport als middel)

In 2020 is de sport- en beweegnota vastgesteld door de raad. De sport- en beweegnota dient als leidraad voor de komende jaren en is richtinggevend voor de uitvoering van het beleid. Daarin hanteren we de volgende speerpunten:

- We stimuleren sport- en beweegmogelijkheden voor alle inwoners door o.a. de inzet van de buurtsportcoach.
- We zorgen voor een kwalitatief goede basisinfrastructuur van sport- en beweegaccommodaties en voorzieningen om het sporten en bewegen voor alle inwoners zo goed mogelijk te faciliteren. We maken daartoe o.a. afspraken met de sportverenigingen over het beheer en onderhoud van de sportcomplexen.
- We ondersteunen sportverenigingen bij organisatorische en bestuurlijke vraagstukken en we stimuleren de maatschappelijke betrokkenheid door o.a. het oprichten van een sportraad.

Gebouwenbeheer en accommodatiebeleid

De opgave gebouwenbeheer en accommodatiebeleid kent drie sporen: maatregelen gebouwgebonden kosten, organisatie van het beheer van onze gebouwen en herijking accommodatiebeleid.

Voor de korte termijn is het mogelijk om maatregelen te treffen in de gebouwgebonden kosten. Dat betekent dat we de bestaande afspraken voor wat betreft schoonmaak, energie, en receptie en beveiliging tegen het licht houden en waar mogelijk aanscherpen.

Dit najaar start een onderzoek naar de wijze waarop we het beheer van onze gebouwen hebben georganiseerd en hoe we daar efficiencylagen in kunnen maken. Daarbij kunnen we ook de afweging meenemen van een gewijzigde keuze in het onderhoudsniveau dat we nastreven.

In diezelfde periode start een onderzoek naar het (gewenst) gebruik van onze accommodaties.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.1 SPORTBELEID EN ACTIVERING	574	620	676	690	659	660
5.2 SPORTACCOMODATIES	797	1.102	1.576	1.038	1.578	1.581
5.3 CULTUURPRES,-PROD,-PARTICIPA	73	101	100	101	102	103
5.5 CULTUREEL ERFGOED	63	30	32	32	32	32
5.6 MEDIA	432	454	506	519	531	544
5.7 OPENB GR EN (OPENL) RECREAT	2.012	1.992	2.240	2.412	2.451	2.484
Totaal lasten	3.952	4.299	5.130	4.792	5.352	5.404
5.1 SPORTBELEID EN ACTIVERING	-1	-1	-21	-1	-1	-1
5.2 SPORTACCOMODATIES	-103	-408	-416	-416	-416	-416
5.3 CULTUURPRES,-PROD,-PARTICIPA	-11	-11	-14	-14	-14	-14
5.5 CULTUREEL ERFGOED	-	-	-0	-0	-0	-0
5.7 OPENB GR EN (OPENL) RECREAT	-309	-17	-	-	-	-
Totaal baten	-425	-437	-451	-431	-431	-431
Saldo van baten en lasten	3.527	3.862	4.679	4.361	4.921	4.973

Toelichting

Het Witte Kasteel

Tot en met 2020 ontvangt het Witte Kasteel een subsidie voor de instandhouding en openstelling van het kasteel. Als tegenprestatie neemt het Witte Kasteel deel aan tal van sociaal-maatschappelijke projecten en activiteiten. Op basis van de toekomstverwachtingen van de stichting blijft een bijdrage van € 30.000 per jaar nodig.

Sportbeleid

Met ingang van 2021 vragen we een flexibel sportbudget van € 7.500. Het flexibele sportbudget geeft vrije ruimte om aan initiatieven tegemoet te komen, extra sportactiviteiten te initiëren en verenigingen te ondersteunen. Dit is een kleine investering, waarbij we een hoog rendement verwachten, onder andere in het terugdringen van obesitas bij onze jeugd. Conform de toezegging aan de raad stellen we begin 2022 een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) op voor de tennis- en jeu de boules vereniging (€ 17.500).

De Wetering Loon op Zand

In lijn met de aankondiging in de Kadernota creëren we de financiële ruimte binnen de begroting voor een keuze over de bouw van de 'nieuwe' Wetering. Deze ruimte is vooralsnog gebaseerd op de bedragen waarover in mei 2020 het gesprek met de raad is gevoerd en kan nog wijzigen op grond van de nog te maken keuzes door de raad.

Gebouwenbeheer en accommodatiebeleid

De keuzes die te maken zijn in de gebouw gebonden kosten hebben naar verwachting een voordelig effect van € 20.000 per jaar.

Kwaliteit openbare ruimte

In het kader van de ombuigingen wordt één maatregel getroffen:

- We verwijderen de mobiele boombakken op het Anton Pieckplein en Weteringplein (€ 8.000) en de vaste plantenbakken op het Anton Pieckplein en diverse andere locaties (€ 16.000).

Programma 6. Sociaal domein

Omschrijving van het programma

Als gemeente hebben we de plicht kwetsbare inwoners te ondersteunen. Die verantwoordelijkheid is verankerd in de Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet. Er komen in 2021 nieuwe verantwoordelijkheden bij door de Wet op de Schuldhulpverlening (vroegsignalering) en de Wet Inburgering (maatschappelijke begeleiding en toeleiding naar werk).

De kosten in het sociaal domein zijn de afgelopen jaren sterk gestegen: meer inwoners doen een beroep op door de gemeente gefinancierde voorzieningen. In programma 6 werken we aan de balans tussen toegankelijkheid (voor inwoners), betaalbaarheid (voor de gemeente) en kwaliteit (van de voorzieningen).

Taakvelden

Programma 6 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
- 6.7 Maatwerkdienstverlening Jeugd en Wmo
- 6.8 Geëscaleerde zorg Jeugd en Wmo

Verbonden partijen

Aan programma 6 zijn de volgende verbonden partijen (financieel) gerelateerd:

- Baanbrekers
- Hart van Brabant – Bestuurscommissie jeugd

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019
Banen	656,2	671,5	709,0
Jongeren met delict voor de rechter	1,0%	1,0%	1,0%
Kinderen in uitkeringsgezinnen	4,0%	4,0%	3,0%
Netto arbeidsparticipatie	69,3%	69,4%	70,8%
Jeugdwerkloosheid	1,0%	1,0%	1,0%
Personen met een bijstandsuitkering	182	176	158
Lopende re-integratievoorzieningen	5,7	7,4	5,1
Jongeren met jeugdhulp	10,7%	13,0%	12,1%
Jongeren met jeugdbescherming	7,5%	7,8%	7,5%
Jongeren met jeugdreclassering	0,3%	0,3%	0,3%
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	73	73	79

Wat willen we bereiken?

- Een passend voorzieningenniveau voor kwetsbare volwassenen, ouderen en jeugdigen.
- Een stabilisering van het gebruik van maatwerktrajecten jeugdhulp (normalisering en vroegtijdige interventie) en maatschappelijke ondersteuning (meer gebruik van algemene voorzieningen).
- Vroegtijdige signalering van (problematische) schulden en het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners.

Wat gaan we daar voor doen?

Grip op het sociaal domein

Grip op het sociaal domein is nauw verbonden met de monitor sociaal domein; één van de belangrijke producten uit 2020. Door zicht en inzicht in ontwikkelingen in de (lokale) samenleving, maar ook bijvoorbeeld het verloop van het zorgaanbod, kunnen we keuzes maken voor het gericht inzetten van beheers- en verbetermaatregelen en de effectiviteit daarvan beoordelen.

De doorontwikkeling van de monitor verloopt parallel aan de inzet van beheersmaatregelen, die moeten leiden tot een afvlakking van de groei van de zorgkosten. We werken op dit moment aan een totaalpakket van maatregelen op basis van de volgende kernbegrippen:

- Vroegsignalering en preventie (denk hierbij aan de inzet van schuldhulpverlening, wijk ggz-er, screener dyslexie en de praktijkondersteuner huisartsen GGZ jeugd);
- Effectieve en efficiënte inzet van algemene voorzieningen, als passend alternatief voor de inzet van maatwerkvoorzieningen (denk hierbij aan jeugd- en opvoedondersteuning, recreatieve dagbesteding, huishoudelijke hulp);
- Zakelijke empathie bij indicatiestelling: komen tot een sobere, doch doelmatige oplossing voor de zorgbehoefte. Dit kan zijn: sneller doorverwijzen naar de juiste regelingen en instanties, herindicatie op basis van evaluatie, indicatiestelling op basis van noodzaak, benutten van voorliggende voorzieningen;
- Versterking opdrachtgeverschap in relatie tot onze partners in het voorliggend veld en Baanbrekers.

Schuldhulpverlening

Vroeg interveniëren bij financiële problemen draagt ertoe bij dat het beroep op ondersteuning via de (bijzondere) bijstand en de Wmo afneemt. Inwoners kunnen beter participeren in onze samenleving. Het aantal huishoudens met (dreigende) financiële problemen loopt als gevolg van Covid-19 op. Daarom gaan we in 2021:

1. Uitvoering geven aan het beleidsplan integrale schuldhulpverlening volgens de lijnen preventie, vroegsignalering, curatie en nazorg.
2. Uitvoering geven aan de nieuwe wettelijke taak vroegsignalering.
3. Een aanbod inrichten voor ondernemers.
4. Alle lijnen gefaseerd goed inrichten zodat het maatschappelijk rendement groot is.

Op 1 januari 2021 wordt de nieuwe Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening van kracht. Grootste veranderingen hierin zijn de verplichte vroegsignalering en het inrichten van een aanbod voor ondernemers. Wij ontvangen geen aanvullende middelen van het Rijk, omdat deze investering naar verwachting (maatschappelijk) rendement oplevert. In financiële zin is het plan van schuldhulpverlening verwerkt binnen de totale opgave "grip op het sociaal domein".

Inburgering

Op het moment dat de nieuwe Wet inburgering per 1 juli 2021 van kracht wordt en de gemeente de (financiële) verantwoordelijkheid voor inburgering krijgt, is onze organisatie (cq. het Servicepunt) hierop ingericht. Ondanks dat het hier niet om grote aantallen statushouders gaat, moeten wij ons voorbereiden op deze nieuwe wettelijke taak. We werken het projectplan Veranderopgave inburgering 2019 – 2020 verder uit. Capaciteit, (werk)processen, instrumenten en de financiële omgeving richten we vervolgens gefaseerd in. De middelen uit de decentralisatie-uitkering die wij vanuit het Rijk ontvangen, zetten wij in om uitvoering te kunnen geven aan onze nieuwe verantwoordelijkheid.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.1 SAMENKR EN BURGERPARTICIP	3.696	3.572	3.861	3.885	3.884	3.933
6.2 WIJKTEAMS	346	454	458	462	466	469
6.3 INKOMENSREGELINGEN	5.322	5.931	5.846	5.875	5.880	5.870
6.4 BEGELEIDE PARTICIPATIE	2.950	2.788	2.765	2.715	2.605	2.505
6.5 ARBEIDSPARTICIPATIE	338	324	363	416	439	454
6.6 MAATWERKVZ (WMO)	1.664	1.702	1.792	1.780	1.747	1.764
6.71 MAATWERKDIENTVERLENING 18+	1.573	1.628	1.833	1.802	1.791	1.796
6.72 MAATWERKDIENTVERLENING 18-	5.782	5.746	5.857	5.970	6.164	6.357
6.81 GEËSCALEERDE ZORG 18+	166	45	106	107	108	109
6.82 GEËSCALEERDE ZORG 18-	585	646	646	646	646	646
Totaal lasten	22.422	22.836	23.529	23.658	23.729	23.902
6.1 SAMENKR EN BURGERPARTICIP	-196	-195	-195	-195	-195	-195
6.2 WIJKTEAMS	-2	-	-	-	-	-
6.3 INKOMENSREGELINGEN	-3.847	-3.779	-3.779	-3.779	-3.779	-3.779
Totaal baten	-4.044	-3.974	-3.974	-3.974	-3.974	-3.974
Saldo van baten en lasten	18.378	18.863	19.555	19.684	19.755	19.929

Toelichting

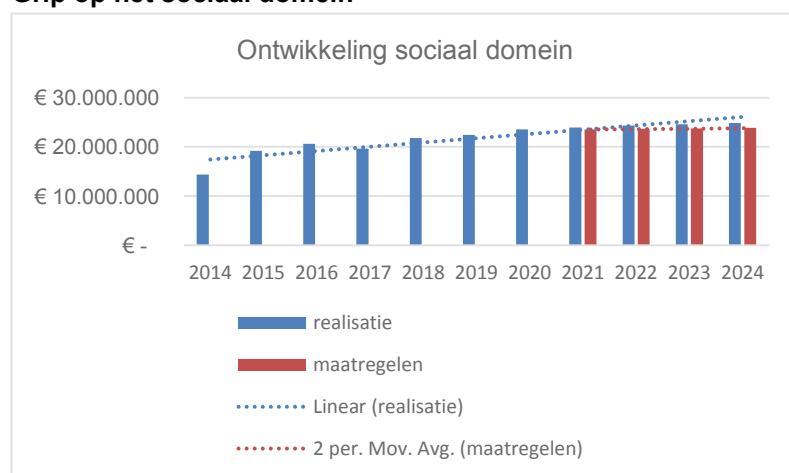
Leerwerkloket

Het leerwerkloket is een regionaal initiatief waar wij al enkele jaren aan deelnemen. Deelname aan het leerwerkloket betekent voor onze gemeente een structurele bijdrage van € 11.339 per jaar. Wij blijven deelnemen aan dit initiatief waarbij we anticiperen op de verslechterende economische situatie en daarmee de toename van jeugdwerkloosheid. Wanneer blijkt dat er effectiever maatregelen voorhanden zijn voor het opvangen van de jeugdwerkloosheid (bijvoorbeeld in samenspraak met Baanbrekers) heroverwegen wij onze deelname.

Wet inburgering

In samenwerking met de regio treffen we op dit moment voorbereidingen voor de implementatie van de Wet Inburgering. Daarbij maken we een afweging welke activiteiten we lokaal oppakken en waar samenwerking in de regio tot meerwaarde zal leiden. Voor de uitvoering stellen we een bedrag beschikbaar van € 75.000 structureel vanaf 2023. In de jaren 2021 (€ 31.000) en 2022 (€ 68.000) is het budget lager, omdat in deze periode de implementatie en uitvoering deels samengaan.

Grip op het sociaal domein

Sinds de decentralisatieopgave in 2015 van start is gegaan, zijn de uitgaven in het sociaal domein gestegen met zo'n 22,9% (tot en met 2020). Wanneer we geen nieuwe maatregelen treffen, ontwikkelen de zorg- en ondersteuningskosten voor jeugd en Wmo zich in de komende jaren met nog zo'n 5,43%. Deze stijging is gerelateerd aan onder meer indexering in zorgcontracten, demografische ontwikkelingen en verder toenemende complexiteit van de zorgbehoefte. Met het voorgestelde maatregelenpakket is een aantal investeringen nodig. Echter, deze resulteren in een structurele afvlakking van de groei van

de kosten. Wanneer het voorgestelde maatregelenpakket volledig wordt doorgevoerd, verwachten wij een stijging van 1,39% (t.o.v. prognose 2020) in plaats van 5,43%. De maatregelen die wij nemen, richten zich onder meer op het stimuleren van gebruik van laagdrempelige algemene voorzieningen, het intensiveren van de schuldhulpverlening en het inschatten van noodzakelijkheid van zorg en ondersteuning door de toegang.

Activiteitsubsidie Klussen en Diensten Centrale

Voor de activiteiten die het Klussen en Diensten Centrale verricht, ontvangt zij een aanvullende subsidie van € 3.850 per jaar. De activiteiten worden binnen de opgave voorliggend veld meegenomen.

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Omschrijving van het programma

Met dit programma wordt beoogd een schone, milieuvriendelijke en gezonde woonomgeving te creëren.

Taakvelden

Programma 7 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer

Verbonden partijen

Aan programma 7 zijn de volgende verbonden partijen (financieel) gerelateerd:

- OMWB
- GGD

Beleidsindicatoren

Indicator	2018	2019	2020
Omvang huishoudelijk restafval	166,7	179	121,4
Hernieuwbare elektriciteit	4,0%	3,8%	4,8%

Wat willen we bereiken?

- Elke inwoner kan een goed en gezond leven leiden, en heeft het vermogen om zelf regie te voeren op zijn of haar leven.
- We richten ons op een duurzame bescherming van de volksgezondheid, het milieu en de natuur en handhaven een goede leefomgeving (schoon, heel en veilig).
- We dragen bij aan een schoon en duurzaam milieu.
- We behalen de landelijke doelstellingen en normen op het gebied van scheiden en hergebruik van afvalstoffen.

Wat gaan we daar voor doen?

Inzet volksgezondheidsbeleid als preventiemiddel

We willen vooral kwetsbare groepen inwoners bereiken. Basis voor het gezondheidsbeleid zijn de analyse van landelijke, regionale en lokale gezondheidscijfers. Ook landelijke ontwikkelingen, zoals het Nationaal Preventieakkoord en de introductie van de nieuwe Omgevingswet, zijn van invloed geweest bij de totstandkoming van onze ambities. De lokale GGD-inzet sluit aan op de beleidsambities en zijn door vertaald in concrete activiteiten. Voortgang hiervan wordt gemonitord in jaarlijkse accountgesprekken, die in ieder geval in het voor- en najaar worden gehouden. Daarnaast vinden er ook op andere momenten, zowel lokaal als in regionaal verband, overleggen met de GGD plaats. Op hoofdlijnen gaat het gezondheidsbeleid zich de komende jaren richten op de thema's:

- Gezonde Start, gericht op de zwangerschapsperiode en de daarop volgende eerste 1000 dagen van een kind;
- Gezonde Leefstijl: hierbij streven we naar een verdere afname van het aantal rokers, een vermindering van het alcoholgebruik bij zowel jongeren als volwassenen en een stabilisatie of afname van het aantal mensen met overgewicht of obesitas;
- Gezonde Geest: gericht op het terugdringen en voorkómen van psychische problematiek onder jongeren;
- Gezonde Omgeving: inzet op een meer toegankelijke en uitnodigende omgeving die stimuleert tot ontmoeten en bewegen.

Afval

Binnen de keten ontstaat steeds meer het besef dat er op meerdere fronten tegelijk inzet nodig is om tot een circulaire economie te komen. Dit betekent meer product-innovatie en toepassingsmogelijkheden, maar ook meer besef bij de burger van meerwaarde van stromen via bijv. reparatie en een betere kwaliteit van deelstromen door goed scheidingsgedrag. Door marktontwikkelingen staan de inkomsten uit bepaalde stromen onder druk, dreigt er meer afkeur van stromen als gevolg van ontwijk- of minder goed afval scheidingsgedrag en dreigen de kosten te stijgen als gevolg van een groter aanbod (als na-ijeffect van de coronacrisis). Door een nieuwe inzamelstructuur voor Plastic of Metalen Drinkverpakkingen (PMD) verwachten we daar per saldo lagere uitgaven. Om 'in control' te blijven, werken we aan een stabiel systeem voor het afvalbeheer. We krijgen meer inzicht in de resultaten van de genomen maatregelen en pilots, ingevolge het afvalbeleidsplan 2017 – 2021. Dit is mede input voor het nieuwe afval beleidsplan. Dit blijft zich richten op het terugbrengen van de hoeveelheid restafval door het stimuleren van gewenst afvalgedrag. De vervolgstappen zijn gericht op 'reparatie': waar zijn nog extra voorzieningen nodig en welke (groepen van) bewoners of wijken vragen extra aandacht of maatwerk. Dit doen we om het draagvlak te vergroten en hiermee het effect van de genomen maatregelen te maximaliseren. Zo kunnen we de kwaliteit van deelstromen verbeteren en borgen. We willen meer dan 30% reductie van het restafval ten opzichte van 2017 en we zijn op weg om de 'Van Afval Naar Grondstof' (VANG) doelstelling van 100 kg restafval, per inwoner per jaar te behalen. Deze hoeveelheid stabiliseert zich nu rond de 120 kg, per inwoner per jaar (buiten het aanbod van restafval op de milieustraat). De gemeente moet nog de nodige stappen zetten om de (aangescherpte) VANG-doelstelling in 2025 te behalen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.1 VOLKSGEZONDHEID	785	849	872	873	873	874
7.2 RIOLERING	2.234	2.443	1.985	2.012	2.040	2.047
7.3 AFVAL	3.039	3.233	2.767	2.810	2.734	2.733
7.4 MILIEUBEHEER	435	569	503	504	506	507
Totaal lasten	6.493	7.094	6.126	6.199	6.153	6.161
7.1 VOLKSGEZONDHEID	-11	-4	-4	-4	-4	-4
7.2 RIOLERING	-2.572	-2.725	-2.492	-2.513	-2.534	-2.555
7.3 AFVAL	-2.470	-3.518	-3.573	-3.573	-3.573	-3.573
7.4 MILIEUBEHEER	-	-2	-	-	-	-
Totaal baten	-5.052	-6.249	-6.069	-6.090	-6.112	-6.133
Saldo van baten en lasten	1.441	845	57	109	42	28

Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, stedelijke vernieuwing

Omschrijving van het programma

Onze gemeente biedt een aantrekkelijk woonklimaat met gevarieerde woonwijken en levensloopbestendige huizen in een groene en veilige omgeving. We stimuleren duurzaamheid van bouwen en wonen. Kleinschalige zorg- en basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar, dicht bij huis. Buurtzorg en nabuurschap stellen onze inwoners in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Voor fysieke en sociale veiligheid hebben we maximale aandacht.

Onze inwoners laten zien dat, op basis van eigen verantwoordelijkheid, de leefbaarheid van wijken en buurten optimaal is. Samenwerking met woningcorporaties, maatschappelijke organisaties en ondernemers draagt bij aan deze goede leefbaarheid in buurt en wijk. We zijn een schone, groene en milieuvriendelijke gemeente die duurzaam en leefbaar is.

Taakvelden

Programma 8 bestaat uit de volgende taakvelden:

- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitaties (niet bedrijventerrein)
- 8.3 wonen en bouwen

Verbonden partijen

Geen van de verbonden partijen is (financieel) gerelateerd aan programma 8.

Beleidsindicatoren

Indicator	2017	2018	2019
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	243	247	255
Nieuw gebouwde woningen	6,3	12,0	9,0
Demografische druk	57,8	58,4	58,4
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	729	749	855
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	808	829	950

Wat willen we bereiken?

- We realiseren betaalbare, goede en duurzame huisvesting.
- We creëren voldoende woningaanbod voor al onze inwoners.
- Met ingang van 1 januari 2022 kunnen wij uitvoering geven aan de Omgevingswet.

Wat gaan we daar voor doen?

Omgevingswet

Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. We moeten technisch en organisatorisch voorbereid zijn om hier vanaf die datum, conform de eisen van het ingrijpend wijzigende stelsel Omgevingswet, uitvoering aan te geven. Dit betekent onder andere aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), aanvragen voor omgevingsvergunningen beoordelen conform de eisen van de Omgevingswet, en aanpassen van werkprocessen. We voeren het implementatietraject uit volgens de conservatieve ambitie van college en raad. We gebruiken hiervoor de Roadmap Omgevingswet van de VNG, het programma 'Aan de slag met de Omgevingswet'. We sluiten hierbij aan bij producten uit de regio in de verwachting dat kosten hierdoor beperkt worden. We volgen de stapsgewijze aanpak voor de omgevingsvisie (gereed in 2023) en het omgevingsplan (gereed in 2028). De volledige transitie van de Omgevingswet strekt zich uit tot 2029.

De inbedding van de Omgevingswet binnen onze organisatie vereist een totale herijking van de processen en procedures, respectievelijk inzet van mensen, middelen en systemen binnen met name het ruimtelijk domein (inclusief vergunningverlening, toezicht en handhaving). We zien optimalisatiekansen binnen onze eigen organisatie, mogelijkheden voor het verminderen van eventuele kwetsbaarheden in de kwaliteit van dienstverlening respectievelijk digitalisering van de dienstverlening en putten kracht uit de samenwerking met onze partners. We moeten daarbij ook keuzes maken over (financiële) investeringen in nieuwe systemen. Het uitgangspunt voor de borging van de Omgevingswet is slimmer, eenvoudiger en beter, en met een expliciete afweging van kosten en baten.

Meerjarenprogramma grondexploitaties (MPG)

Het MPG is als het ware een begroting van specifieke projecten in het grondbedrijf. We richten ons daarbij op het voortzetten van de huidige en werkbare koers, waarbij een extra belasting van het grondbedrijf op de algemene middelen zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dat betekent dat we investeringen (dan wel uitgaven) in de grondexploitaties met extra aandacht beoordelen. Zo komen we tot een aanscherping van de risicoprofielen en gaan we de grondexploitaties waarderen tegen hun eindwaarde (in plaats van contante waarde). Deze maatregelen leiden naar verwachting tot een aanpassing in de opzet van de grondexploitaties. We komen hier bij de eerstvolgende actualisatie van het MPG (voorjaar 2021) op terug.

Situatieafhankelijk kiezen we voor een actief grondbeleid. Hierbij betrachten we terughoudendheid, maar als een kans zich voordoet dan zullen we die overwegen.

Bouwen in alle kernen

De huidige demografische ontwikkelingen laten ons zien dat er de afgelopen jaren een lichte bevolkingsgroei is geweest. De lichte groei wordt bepaald door de positieve migratiesaldi en natuurlijke aanwas in de Provincie Noord-Brabant. Gelijktijdig zien we een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens en dat ouderen langer thuis blijven wonen. Daarnaast willen we jongeren de mogelijkheid bieden om hier te blijven wonen. We blijven daarom de komende jaren voortdurend bouwen voor alle doelgroepen in onze kernen Kaatsheuvel, Loon op Zand en de Moer. Volgens de huidige bevolkings- en woningbehoefteprognoses van de provincie Noord-Brabant blijft de bevolking van onze gemeente de komende jaren ongeveer gelijk. Vanaf 2040 wordt volgens deze prognoses een lichte krimp verwacht.

Voor de kernen Loon op Zand en de Moer baseren we onze plannen op de realistische haalbaarheidsonderzoeken die zijn opgestart in 2020. De resultaten van deze studies zullen ingezet worden bij toekomstige (woningbouw) ontwikkelingen. Ook conclusies die voortvloeien uit het kleine kernenbeleid, die woningcorporatie Casade in samenspraak met de gemeenten Dongen, Waalwijk en Loon op Zand en de huurdersbelangen-vereniging(en) in 2020 heeft laten opstellen, worden meegenomen bij toekomstige (woningbouw) ontwikkelingen in de kernen de Moer en Loon op Zand. We gaan aan initiatiefnemers de mogelijkheid bieden om naast bouwen, ook de transformaties van bestaande woningen mogelijk te maken. Dit doen we om een gelijkmatige bevolkingsontwikkeling mogelijk te maken in onze gemeente.

Woon(zorg)visie

De grondslag van de uitvoering van de Woonvisie zijn de prestatieafspraken met woningcorporatie Casade en de huurdersbelangenvereniging. In 2020 wordt op verzoek van Casade onderzocht, om over de periode 2021-2025, gezamenlijke prestatieafspraken te maken. Dit betekent dat de prestatieafspraken over de periode 2021 en verder gezamenlijk worden gemaakt met de gemeenten Dongen, Waalwijk, Loon op Zand, de huurdersbelangenverenigingen van de desbetreffende gemeenten en woningcorporatie Casade. Woningcorporatie Casade beschikt

over sociale huurwoningen in deze drie gemeenten. Het maken van gezamenlijke prestatieafspraken wordt door de drie gemeenten gezien als een positieve ontwikkeling. We bevinden ons alle drie in een verweven woningmarkt. Verder wordt de monitor (QuickScan)woningbouwinitiatieven opgesteld, waarbij de regionale woningbouwafspraken en het kwalitatief onderzoek als onderleggers dienen. Bij het opstellen van de monitor woningbouwinitiatieven in 2021 wordt voor de invulling van de kwantiteit (woningvoorraad) rekening gehouden met de nieuwe prognoses van de provincie Noord-Brabant. In 2020 heeft de provincie Noord-Brabant haar bevolkings- en woningbehoefteprognoses geactualiseerd. Deze laten ons zien hoe in Brabant de bevolkings- en de woningbehoefte ontwikkelt tot 2050.

Daarnaast ondersteunen we als gemeente projecten, waarbij bijzondere en tijdelijke woonvormen, particulier opdrachtgeverschap en collectief particulier opdrachtgeverschap, centraal staan. Ook stimuleren we woningaanpassingen en transformaties van bestaande panden naar woningen, om in de woningbehoefte te kunnen voorzien.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.1 RUIMTELIJKE ORDENING	664	562	764	819	789	793
8.2 GRONDEXPL (NIET-BEDR TERR)	802	107	82	89	96	101
8.3 WONEN EN BOUWEN	711	1.085	1.036	1.003	832	846
Totaal lasten	2.178	1.755	1.882	1.911	1.716	1.740
8.1 RUIMTELIJKE ORDENING	-454	-214	-295	-285	-250	-250
8.2 GRONDEXPL (NIET-BEDR TERR)	-865	-103	-27	-27	-27	-27
8.3 WONEN EN BOUWEN	-1.128	-472	-376	-273	-259	-259
Totaal baten	-2.446	-788	-699	-585	-537	-537
Saldo van baten en lasten	-268	967	1.184	1.326	1.180	1.204

Toelichting

Omgevingswet

De gewijzigde projectbegroting "Implementatie Omgevingswet" is verwerkt in deze begroting.

Paragraaf 1. Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen bevat beleidsvoornemens voor de lokale lasten en een overzicht op hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen. De belastingen en heffingen vormen met zo'n 25% een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De tarieven en percentages in deze paragraaf hebben uitdrukkelijk een voorlopig en indicatief karakter. Dat geldt vooral voor de OZB, vanwege de waardeontwikkeling die pas later dit jaar bekend is. Zoals gebruikelijk volgen in december de definitieve voorstellen voor het vaststellen van de tarieven.

Beleidsuitgangspunten

Uitgangspunten tariefbeleid

In de gemeente Loon op Zand worden voor lokale belastingen en heffingen de volgende uitgangspunten gehanteerd voor het jaar 2021:

Soort heffing	Verhoging/ verlaging	
OZB	Verhoging van 2,5%	Op basis van 100% kostendeckendheid
Afvalstoffenheffing	Tarief gelijk aan 2020	
Rioolheffing	Verlaging naar € 220	Op basis van 100% kostendeckendheid
Toeristenbelasting	Tarief gelijk aan 2020	Met uitzondering van door het Rijk bepaalde tarieven
Hondenbelasting	Verhoging van 2,5%	
Vermakelijkhedenretributie	Verhoging naar € 0,13	
Overige leges en heffingen	Verhoging van 2,5%	

Kwijtschelding

Kwijtschelding is vastgelegd in een gemeentelijke regeling. Particuliere belastingplichtigen kunnen een aanvraag indienen voor de volgende belastingen:

- afvalstoffenheffing tot maximaal 75%;
- rioolheffing tot maximaal 75%;
- hondenbelasting tot maximaal 75% van de eerste hond.

Vergelijking lokale lasten

Voor een vergelijking van de lokale lasten maken we een vergelijking met een aantal andere gemeenten met een vergelijkbaar karakter, dan wel onze buurgemeenten. We gaan hierbij uit van een gemiddelde WOZ-waarde in 2021 van € 261.000. We presenteren de lokale lasten voor een meerpersoonshuishouden.

Gemeente	Rangorde	Totale lokale lasten
Loon op Zand	325	€ 938
Bernheze	142	€ 772
Dalfsen	37	€ 694
Oisterwijk	286	€ 878
Oldebroek	197	€ 807
Dongen	215	€ 818
Heusden	57	€ 707
Tilburg	6	€ 601
Waalwijk	10	€ 618

De hoogte van de woonlasten zegt, zonder nader onderzoek, niets over het voorzieningenniveau van een gemeente. Vandaar dat aan de uitkomst van de benchmark geen harde conclusies kunnen worden verbonden. Wel is zichtbaar waar Loon op Zand afwijkt in vergelijking met andere gemeenten.

Gemeentelijke belastingen

OZB

In deze begroting wordt de OZB-opbrengst gecorrigeerd met het inflatiepercentage van 2,5%. Sinds enkele jaren wordt de OZB geheven via een percentage van de WOZ-waarde. Het percentage voor 2021 wordt beïnvloed door twee zaken:

- Verlaging tarief woningen en niet-woningen door een stijging van de WOZ-waarde per 1 januari
- Macro-economische ontwikkelingen zoals die in de algemene uitkering worden meegenomen

In de tabel hieronder staan de percentages voor 2019-2021 vermeld. Deze zijn gebaseerd op de huidige WOZ-waarden en de besluitvorming over de afgelopen jaren.

% WOZ waarde	2019	2020	2021
Woningen			
Eigenaar	0,1331	0,1334	0,1334
Gebruiker	-	-	-
Totaal	0,1331	0,1334	0,1334
Niet-woningen			
Eigenaar	0,2239	0,2389	0,2389
Gebruiker	0,1797	0,1896	0,1896
Totaal	0,4036	0,4285	0,4285

Hondenbelasting

Verwacht wordt dat de opbrengsten uit hondenbelasting stijgen ten opzichte van voorgaande jaren, als gevolg van een tariefverhoging van 2,5%, zoals vastgesteld tijdens de Kadernota 2021.

Tarief (in €)	2019	2020	2021
1 ^e hond	44,10	44,10	45,20
2 ^e en volgende hond	66,00	66,00	67,65
Kennel	242,15	242,15	248,20

Vermakelijkhedenretributie

Vanaf 1 januari 2018 is de maatstaf van heffing voor de vermakelijkhedenretributie gewijzigd. De onderliggende methodiek is gewijzigd naar het aantal betalende bezoekers van de vermakelijkheid in peiljaar T-2 dat de 50.000 te boven gaat. Voor het berekenen van de retributie wordt gebruik gemaakt van het profijtbeginsel. De heffingsgrondslag is afhankelijk van parameters die bestaan uit de lasten die de gemeente heeft ten behoeve van de dagrecreant. Door gebruik te maken van een peiljaar in het verleden (T-2), is voor alle belastingplichtigen direct de hoogte bekend van het te betalen recht. Het vermakelijkhedentarief zal bij het opstellen van de verordening worden vastgesteld voor het jaar 2020. Voorgesteld zal worden om het tarief vast te stellen op € 0,13 per betalende bezoeker.

Toeristenbelasting

De tarieven toeristenbelasting wijzigen niet ten opzichte van de tarieven in het jaar 2020. Dit betekent dat afgezien wordt van de aanvankelijk voorgenomen stijging in 2021.

Tarief (in €)	2019	2020	2021
Bed & Breakfast B&B		2,00	2,00
Groepsaccommodaties		1,25	1,25
Kampeerterrein	1,12	2,00	2,00
Mini kampeerterrein	1,12	1,25	1,25
Overige accommodaties		3,00	3,00
Jaarplaats	130,76	250,00	250,00
Seizoensplaats	144,17	200,00	200,00
Voorseizoensplaats	74,68	100,00	100,00

Afvalstoffenheffing

Het jaarlijkse resultaat op het product reiniging, zowel voor-als nadelig, wordt verrekend met de voorziening reiniging. De (egalisatie)voorziening reiniging is bedoeld om fluctuaties in de tarieven op te vangen. Als uitgangspunt geldt 100% kostendekkendheid. Voor het definitieve tarief 2021 ontvangt de raad in december 2020 een voorstel.

Tarief (in €)	2019	2020	2021
Eenpersoonshuishouden	153,00	247,20	247,20
Meerpersoonshuishouden	231,96	342,48	342,48
Bedrijven (tarief inclusief omzetbelasting)	280,68	418,48	418,48

Kostendekkendheid (bedragen x € 1.000)		
Netto kosten taakveld	2.374	Specificatie en toelichting bij de kosten toegerekend aan de afvalstoffenheffing, inclusief mate van kostendekkendheid.
Toe te rekenen kosten		
Overhead	309	
BTW	480	
Totale kosten	3.163	
Opbrengsten afvalstoffenheffing	3.115	
Opbrengsten reinigingsrecht	48	
Totale opbrengsten	3.163	
Dekkingspercentage	100%	

Rioolheffing

In 2020 wordt het nieuwe Programma Water en Riolerings (PWR) 2021-2024 vastgesteld door de gemeenteraad. Het plan met de geplande investeringen is integraal in deze begroting verwerkt. Als gevolg hiervan wordt voorgesteld om het tarief rioolheffing 2021 te verlagen naar € 220.

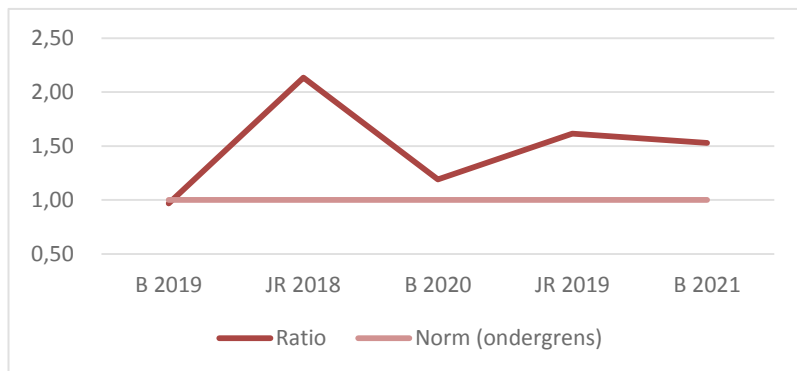
Tarief (in €)	2019	2020	2021
Minimumtarief (tot 250 m ³)	241,80	247,92	220,00

Kostendekkendheid (bedragen x € 1.000)		
Netto kosten taakveld	1.933	Specificatie en toelichting bij de kosten toegerekend aan de rioolheffing, inclusief mate van kostendekkendheid.
Toe te rekenen kosten		
Overhead	323	
BTW	184	
Totale kosten	2.440	
Opbrengsten rioolheffing	2.440	
Totale opbrengsten	2.440	
Dekkingspercentage	100%	

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de mate waarin een gemeente in staat is om risico's op te vangen. Voldoende weerstandscapaciteit zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven.

Bedragen x € 1.000	B 2019	JR 2018	B 2020	JR 2019	B 2021
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 8.416	€ 9.492	€ 5.092	€ 9.157	€ 7.128
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 8.689	€ 4.447	€ 4.277	€ 5.673	€ 4.660
Ratio	0,97	2,13	1,19	1,61	1,53

Risico's

Bij de jaarrekening 2019 bedroeg het totaal van de ingeschatte risico's ruim € 5,6 miljoen. Voor de begroting 2021 is een actualisatie gemaakt van het risicoprofiel. Hierdoor is het risicoprofiel overzichtelijker geworden en zijn alleen de risico's benoemd die een wezenlijke invloed hebben op de begroting en/of de financiële positie.

De volgende uitgangspunten zijn hierbij gehanteerd:

- Risico's waarvoor beheersingsmaatregelen zijn getroffen welke het risico afdekken worden niet financieel vertaald in het risicoprofiel.
- Risico's met een omvang (kans x impact) kleiner dan € 100.000 worden alleen opgenomen indien de impact groter dan € 500.000 is.

De volgende risico's zijn op basis van deze uitgangspunten niet meer opgenomen (bedragen x € 1.000):

Onderwerp	Omschrijving jaarrekening 2019	Bedrag
Toerekening vaste (personeels) kosten aan projecten	Wanneer het aantal projecten terugloopt dienen deze kosten binnen de reguliere exploitatie te worden opgevangen.	63
Wachtgeldverplichtingen bestuurders	Bij mutaties in het college kunnen wachtgeldverplichtingen ontstaan.	37
Deelname gemeenschappelijke regelingen	Het AB kan besluiten nemen met financiële consequenties waaraan de gemeente vanwege de constructie gehouden is.	50
Tekorten op exploitatielasten eigen gebouwen	Het niet sluitend krijgen van een exploitatie en het kunnen doorvoeren van indexaties.	60
Drugs afval verwijderen	Aantreffen drugs en/of drugsafval	13
Voorschotten aan organisaties die kerntaken voor de gemeente verrichten	Door een faillissement van derde organisaties kan gemeente voor dubbele kosten komen te staan.	25
Inkoop Energie	Het huidige gascontract loopt van 2018-2020	16
Ziekte en plagen	Als voorbeeld toename van de eikenprocessierups waarvoor nog geen juiste bestrijdingsmethodiek voor handen is.	10
Klimatologische omstandigheden	Verdroging van beplanting en scheurvorming verhardingen	25
Afvalinzameling en -verwerking (verbrandingsbelasting)	Per 2020 wordt de WMB of verbrandingsbelasting verhoogd	0
Afvalinzameling en -verwerking (PMD 2020)	PMD 2019: Afrekening vergoeding PMD 2019 PMD 2020: Aframen inkomsten PMD uit restafval 2020	5 10
Sportaccommodatie De Werft	Dispuut Phenta Rho	50
Boete Openbare Verlichting Dynniq	In 2018 hebben we Dynniq een boete opgelegd, we zijn nu in onderhandeling over de hoogte van het boete-bedrag	90
Afvalinzameling en -verwerking (zwerf afval)	Mogelijk terugbetaling van ontvangen vergoedingen voor zwerfafval door het niet volledig uitvoeren van de betreffende activiteiten.	15
Planschade	Betreft schades welke niet binnen een grondexploitatie of exploitatieovereenkomst worden afgedekt.	75
Bodemvervuiling	Voor zover bekend zijn alle percelen die vervuild zijn in kaart gebracht. Volgens inschattingen zijn er weinig risico's aanwezig. Wel hebben we een aantal keren met een relatief nieuw fenomeen, namelijk "asbestsanering" te maken gehad.	50
Wisselstroken- Maatregelen Europeaan	Bij afronding van het project in 2020 staan nog een aantal risico's open, welke mogelijk in de toekomst nog tot uiting kunnen komen. Waaronder meerwerk van aannemer BAM, waar vanuit gemeente geen opdracht voor is gegeven, maar die wel zijn uitgevoerd. Verder wil de provincie de subsidie mogelijk korten omdat we de bewegwijzering op de afritten niet hebben aangepast.	36
Totaalbedrag vervallen risico's		633

De volgende risico's zijn geactualiseerd (bedragen x € 1.000):

Onderwerp	Omschrijving	I/S	Impact	Risico JR 2019	Actualisatie	Risico B 2021
Algemene uitkering gemeentefonds	Schommelingen vanwege de koppeling met de rijksuitgaven. Daarbij zal vanaf 2021 de verdeling van het gemeentefonds worden aangepast, wat kan leiden tot herverdeeld effecten.	S	400	100	Herijking gemeentefonds kan nadelig uitvallen.	1.200
Wmo (oud) en nieuw	Aanzuigende werking door abonnementstarief. Ouderen wonen langer zelfstandig thuis. De Wmo is een open eindregeling.	S	150	150	Zorgkosten zijn reëler geraamd en er zijn beheersmaatregelen ingesteld om grip te krijgen op het sociaal domein.	0
Jeugdhulp	Ook de Jeugdhulp is een open eind-regeling. De vraag naar jeugdhulp neemt nog steeds toe.	S	850	850	Zorgkosten zijn reëler geraamd en er zijn beheersmaatregelen ingesteld om grip te krijgen op het sociaal domein.	0
Invoering Omgevingswet	Om te voldoen aan de digitaal stelsel omgevingswet (DSO) moet er een koppeling gemaakt worden met het huidige gemeentelijke systeem en dat van de centrale overheid (DOS).	S	100	100	Het budget voor de implementatie van de omgevingswet is bijgesteld op basis van de meest actuele projectbegroting. De middelen zijn opgenomen in de begroting.	0
Areaaluitbreidingen openbare ruimte	Er lopen verschillende Ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Hierbij wordt ook openbare ruimte gerealiseerd waarbij de gemeente het beheer overgedragen krijgt.	S	250	250	Budget voor areaaluitbreidingen is opgenomen in de begroting.	0
Rechtspositionele consequenties	Binnen elke organisatie komen van tijd tot tijd situaties voor waarin (al dan niet gedwongen) afscheid wordt genomen van een medewerker. Voor de wettelijke verplichtingen hiervan zijn gemeenten eigen-risico-drager.	I	250	125	Voor rechtspositionele consequenties is een reserve ingesteld.	0
Sportvrijstelling BTW	Vanaf 2019 is de BTW op investering ten behoeve van sport niet meer te verrekenen voor gemeenten. Onbekend is in hoeverre de huidige fiscale constructie gedoogd wordt door de Belastingdienst. Risico op basis van een uitspraak van de accountant leidt tot 5% van de investering.	I	1.000	50	De fiscale positie van EWW B.V. wordt binnenkort afgestemd met de Belastingdienst. Daarna is duidelijk of de btw-aftrek op de investering van onder andere De Werf in stand blijft.	500
Afvalinzameling en -verwerking	BTW facturering: Betalen BTW over ontvangen vergoeding NEDVANG afgelopen 5 jaar	I	200	200	Betalen BTW over ontvangen vergoeding NEDVANG afgelopen 5 jaar	200
Projecten "grondbedrijf"	Risico-inventarisatie is onderdeel van de MPG, het profiel is integraal onderdeel van het totale weerstandsvermogen.	I	10.917	2.559	Risico-inventarisatie is onderdeel van de MPG, het profiel is integraal onderdeel van het totale weerstandsvermogen.	2.559
Leegstaande (school) gebouwen	Door terugloop van leerlingen gaan scholen sluiten en/of fuseren. Door beperkte exploitatiemogelijkheden van de vrijkomende schoolgebouwen kan dit tot afboeking van de boekwaarde leiden.	I	512	256	Door terugloop van leerlingen gaan scholen sluiten en/of fuseren. Door beperkte exploitatiemogelijkheden van de vrijkomende schoolgebouwen kan dit tot afboeking van de boekwaarde leiden.	256
Uitstel plannen De Wetering	Onzekerheid over planning De Wetering (na 2021)	I	125	125	Een langere doorlooptijd betekent dat de kosten voor voorbereiding toenemen.	125
Exploitatie De Werf en De Wetering	Het faillissement van de voormalige tijdelijke exploitant, de afwikkeling van de tijdelijke exploitatie (aug/okt 2019) en voortzetting van de exploitatie van De Wetering tot aan start bouw gaan leiden tot meerkosten. De hoogte hiervan is nog niet betrouwbaar in te schatten.	I	550	275	Afwikkeling van het faillissement van de voormalige exploitatie en de tijdelijk exploitatie vindt in 2020 plaats.	0
				5.040		4.660
					Afname:	380

De volgende risico's zijn nieuw:

Onderwerp	Omschrijving	Bedrag
Invloed Corona	Invloed van corona op de baten en lasten.	PM

Samenvatting risico inschatting

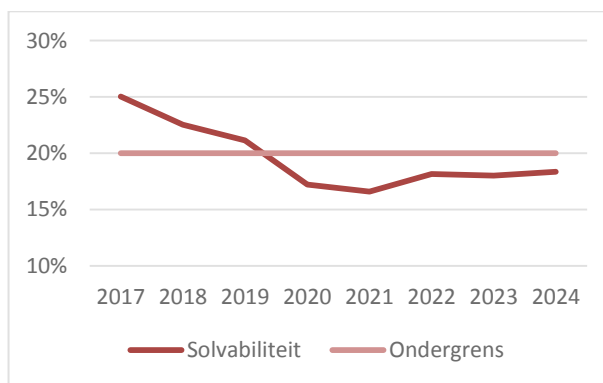
Inschatting jaarrekening 2019	5.673
Af: vervallen risico's n.a.v. herziening	-/- 633
Af: afname als gevolg van actualisatie bestaande risico's	-/- 380
Inschatting begroting 2021	4.660

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie. De cijfers tot en met 2019 zijn gebaseerd op de jaarrekeningen. Vanaf 2020 zijn de cijfers ontleend aan de meerjarenbegroting. Op basis van die begroting is een geprognosticeerde balans opgesteld. De omvang van de (vervangings)investeringen heeft een grote invloed op deze balans en op het verloop van de kengetallen. Enerzijds bepaalt dit de omvang van de activa en anderzijds is het van invloed op de omvang van de vaste schulden.

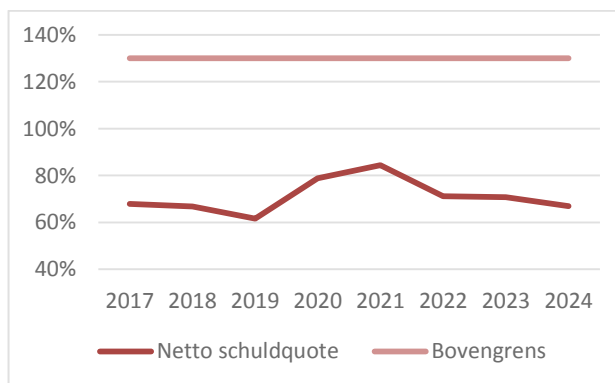
Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Gezien de beperkte omvang van de netto schuldquote is de lage solvabiliteit acceptabel. In de aanloop naar de kadernota 2022 maken we een heroverweging van de investeringsagenda. Hierbij wordt gekeken of alle investeringen realistisch zijn en lopende investeringen worden afgerond waardoor de meerjarige prognose van de solvabiliteit zal verbeteren.

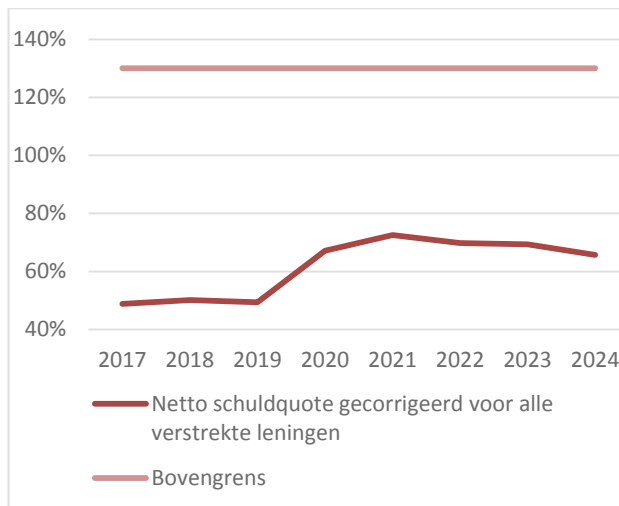
Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Uit de grafiek blijkt dat de netto schuldquote ruim onder de bovengrens blijft. De toename in 2020 en 2021 komt door het investeringsvolume.

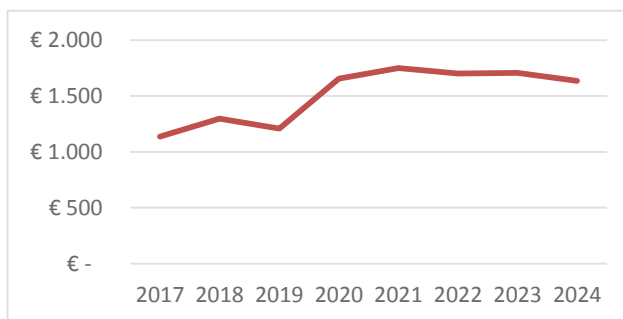
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De toename in 2020 en 2021 komt door het investeringsvolume. De daling van de nettoschuldquote na 2021 is in deze grafiek niet te zien. Dit komt door de aflossing van een verstrekte lening, welke niet in de netto schuldquote is opgenomen.

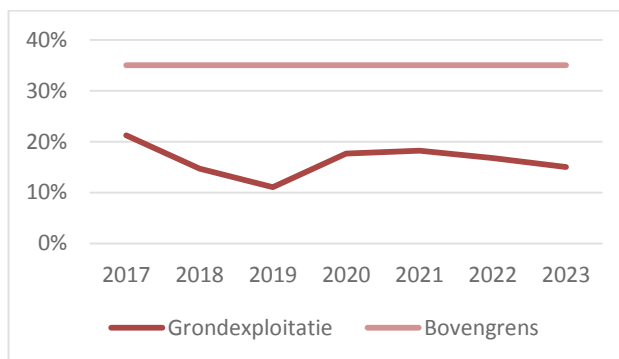
Netto schuld per inwoner

De stijging van de schuld per inwoner is een gevolg van de begrote toename van de vaste schulden. We verwachten dat het optimaliseren van de investeringsagenda ertoe leidt dat deze ontwikkeling wordt afgevlakt. Dit kengetal is lastig te vergelijken met andere gemeenten door de beperkt beschikbare informatie. Landelijk gezien was de gemiddelde schuld per inwoner in 2017 meer dan € 1.900.

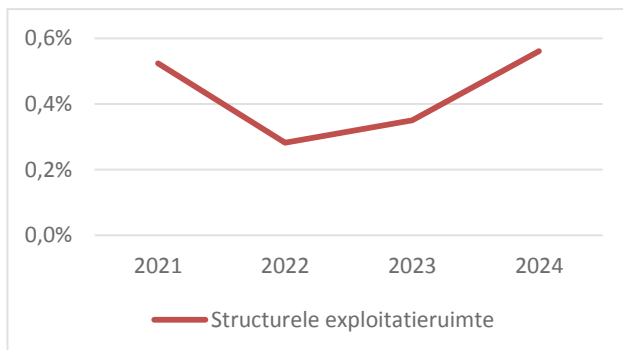
Grondexploitatie

Dit kengetal is de verhouding tussen de boekwaarde van de grondexploitaties en de totale baten van de gemeente. De boekwaarde betreft investeringen die reeds zijn gedaan en terugverdiend moeten worden. Een omvangrijke grondexploitatie is risicovol. In de grafiek is te zien dat het kengetal ruim onder de bovengrens blijft.

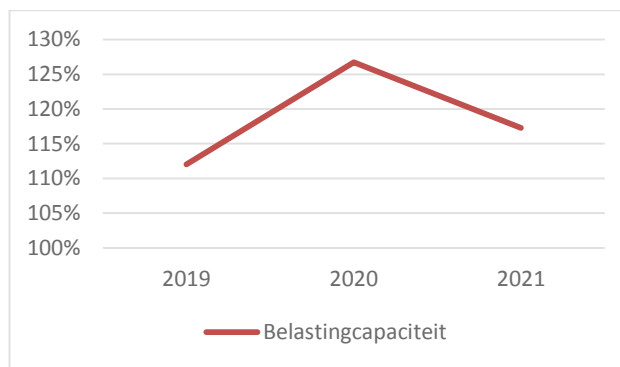
Structurele exploitatieruimte

Uit dit kengetal blijkt dat de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dat betekent dat de begroting meerjarig structureel sluitend is.

Belastingcapaciteit

De gemiddelde woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) zijn hoger dan het landelijk gemiddelde. In 2021 zijn de lasten naar verwachting 17% hoger dan gemiddeld.

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000)

Activa	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
(im) Materiële vaste activa	48.781	55.805	56.964	56.422	57.219	57.772
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	197	197	197	197	197	197
Financiële vaste activa: Leningen	7.006	6.800	6.720	801	782	760
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	510	393	363	333	303	273
Totaal Vaste Activa	56.494	63.195	64.244	57.753	58.501	59.002
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	6.291	10.175	10.318	9.634	8.719	6.257
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen						
Uitzettingen <1 jaar	12.178	8.738	5.298	5.298	5.298	5.298
Liquide middelen	192	192	192	192	192	192
Overlopende activa	2.104	2.104	2.104	2.104	2.104	2.104
Totaal Vlottende Activa	20.765	21.209	17.912	17.228	16.313	13.851
Totaal Activa	77.259	84.404	82.155	74.982	74.814	72.853
Passiva	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Eigen vermogen	16.333	14.517	13.614	13.611	13.476	13.364
Voorzieningen	10.772	12.940	12.733	12.522	12.307	12.088
Vaste schuld	39.148	45.941	44.802	37.842	38.024	36.394
Totaal Vaste Passiva	66.253	73.398	71.149	63.976	63.808	61.847
Vlottende schuld	6.811	6.811	6.811	6.811	6.811	6.811
Overlopende passiva	4.195	4.195	4.195	4.195	4.195	4.195
Totaal Vlottende Passiva	11.006	11.006	11.006	11.006	11.006	11.006
Totaal Passiva	77.259	84.404	82.155	74.982	74.814	72.853

Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente heeft op haar grondgebied een groot aantal kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, constructies, riolering, water en groen met een groot aandeel in de gemeentelijke begroting. Deze kapitaalgoederen leveren een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van de programma's van de begroting, zoals milieu, onderwijs en verkeer. Slecht onderhoud kan leiden tot risico's en daarbij mogelijke aansprakelijkstelling van de gemeente. Bovendien kan het leiden tot kapitaalvernietiging. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte beleidskader geschetst met de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Dit wordt gevolgd door een overzicht van de cyclus van beleids- en beheerplannen van de onderdelen van de openbare ruimte. De verschillende kapitaalgoederen worden kort toegelicht en afgesloten met een tabel van de onderhoudsbudgetten.

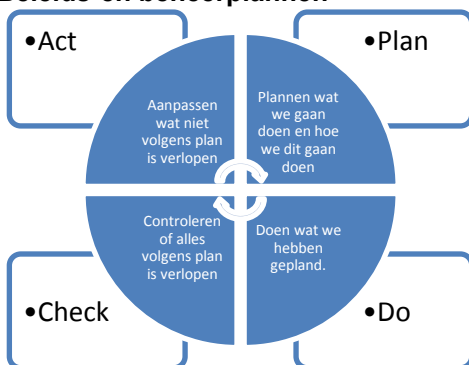
IBOR 2014-2023

In het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2014-2023 "Samen Buiten-Gewoon Tevreden" zijn de onderhoudskwaliteiten voor de openbare ruimte benoemd. Gemeente Loon op Zand hanteert voor haar openbare ruimte drie verschillende ambitieniveaus. Deze ambitieniveaus zijn gekoppeld aan de onderstaande gebiedsindeling en functies:

- Centrum Ambitieniveau A
- Woonbuurten Ambitieniveau C
- Gebiedsontsluitingswegen Ambitieniveau B
- Industrie Ambitieniveau C
- Buitengebied Ambitieniveau C

Het beheer van de openbare ruimte doen we graag samen met de bewoners en de ondernemers. Zij krijgen dan ook de ruimte om een + te realiseren op het vastgestelde ambitieniveau. In 2018 heeft de raad extra geld beschikbaar gesteld om de verzorgende kwaliteit van het groen in de woonbuurten op een B niveau te onderhouden. Dit houdt in dat de onkruidbestrijding in het groen in de woonbuurten op een hoger niveau wordt uitgevoerd.

Beleids- en beheerplannen

De basis voor het beheer van de openbare ruimte wordt gevormd door de cyclus, zoals blijkt uit de figuur. Het beheer van de openbare ruimte is een reguliere taak van de gemeente, die bestaat uit de jaarlijkse beheers-, vervangings- en onderhoudsmaatregelen. Voor het beheer van de (kapitaalgoederen in de) openbare ruimte beschikt de gemeente over een aantal instrumenten:

1. Beheersystemen waarin van alle objecten in de openbare ruimte de relevante data zijn ingebracht.
2. Jaarlijkse schouw naar de onderhoudsgesteldheid van de objecten in de openbare ruimte.
3. Meerjaren Uitvoeringsplan (MUP) met daarin alle geplande uitvoeringsprojecten.

De informatie uit deze instrumenten leiden tot planning van de onderhoudswerkzaamheden. Om te zorgen voor een integrale benadering van ontwerp, inrichting en beheer van de openbare ruimte is het Handboek Integraal Werken Openbare Ruimte (HIWOR) beschikbaar.

Dit cyclisch werken is duidelijk zichtbaar in de beleids- en beheerplannen die er zijn voor het beheer van de openbare ruimte. In navolgende tabel is dit weergegeven.

Prog.	Taakveld	Plan	Besl.	Frequentie actualisatie	Voorziening/ reserve	Financiële vertaling in begroting
2	Alle	Integraal beleid openbare ruimte (IBOR)	2014	10 jaar	n.v.t.	Ja
2	2.1	Beheerplan wegen Beheerplan civieltechn. kunstwerken Beleids- en beheerplan openbare verlichting	2019 2019 2020	Na 2 jaar financieel, na 4 jaar geheel	Egalisatiereserve wegen en openbare verlichting	Ja Ja Ja
7	7.2	Programma Water en Riolering	2020	4 jaar	Voorziening riolering	Ja
5	5.7	Speelnotitie Groenstructuurplan Boombeleidplan Beheerplan	2015 2019 2020 2019	10 jaar 4 jaar 4 jaar Na 2 jaar financieel, na 4 jaar geheel	Egalisatiereserve voor groen	Ja Ja
5	0.3	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)	2018	4 jaar	Voorziening Wetering	Ja

Toelichting kapitaalgoederen

Wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken:

In de openbare ruimte is het volgende areaal aanwezig voor de onderdelen wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken:

Onderdeel	Specificatie	Hoeveelheden
Wegen	Asfaltverharding	529.600 m ²
	Elementenverharding	991.200 m ²
	Betonverharding	35.900 m ²
	Halfverharding	119.100 m ²
Openbare verlichting	Masten	5.700 stuks
	Armaturen	5.800 stuks
	LED-lampen	1.800 stuks
Civiele kunstwerken	Gewone lampen	4.200 stuks
	Bruggen	9 stuks
	Tunnels	2 stuks
	Muren	3 stuks

Het onderhoud van wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken is gericht op de technische kwaliteit: de weg en brug moeten bruikbaar zijn, de lamp moet branden. Voor wegen staan we aan de vooravond van een intensieve periode van vervanging. Veel wegen zijn aan het eind van hun levensduur en zullen moeten worden aangepakt. Om dit gestructureerd aan te pakken en afstemming met andere onderdelen van de openbare ruimte of herinrichtingen te zoeken is een meerjarenplanning opgesteld. Bij openbare verlichting wordt hard gewerkt om de doelstelling voor energiereductie uit het energieakkoord te realiseren. De vervanging van reguliere lampen door LED-verlichting wordt gecontinueerd.

Riolering en water

Onderdeel	Specificatie	Hoeveelheden
Inzameling	Kolken hemelwaterriolering	2.800 stuks
	Kolken gemengde riolering	7.200 stuks
Afvoer (vrij verval)	Gemengde riolering	84,3 km
	Vuilwaterriolering	20,7 km
	Hemelwaterriolering	30,3 km
	Overstortputten (verbeterd)	16 stuks
	gemengde riolering	
	Hemelwateruitlaten (verbeterd)	18 stuks
Afvoer (mechanisch)	gescheiden riolering	
	Persleidingen	14,8 km
	Drukriolering	67 km
	Drukriool-pompunits	238 stuks
	Rioolgemaal	32 stuks
	Bergingsvoorzieningen	3 stuks
	Randvoorzieningen	5 stuks
	Infiltratievoorzieningen	8 stuks
	Bijzondere (hemelwater) voorzieningen (bijv. wadi's)	
	Meetpunten	Grondwater
Afvalwater		3 stuks
Oppervlaktewater		0 stuks

Voor het verzamelen en transporteren van het vrijkomende afval- en regenwater beschikken we als gemeente Loon op Zand over een rioolstelsel met een totale lengte van circa 136 km en 32 rioolgemaal. Om er voor te zorgen dat tijdens extreme neerslag geen wateroverlast optreedt, is het rioolstelsel voorzien van riooloverstorten en hemelwaterlozingspunten. Speciale rioolvoorzieningen (bergbezinkbassins) beperken de vuiluitwerp van de riolering naar het oppervlaktewatersysteem. Het afvalwater in het buitengebied wordt ingezameld met 238 pompunits en verpompt via 67 km aan drukriolering. Al dit afvalwater wordt gezuiverd op de rioolwaterzuiveringsinrichtingen (RWZI) 'De Roei' in Kaatsheuvel.

Openbaar groen, speelvoorzieningen en straatmeubilair (inclusief ondergrondse afvalvoorzieningen)

Onderdeel	Specificatie	Hoeveelheden
Groen	Gazons, beplanting	1.374.204 m ²
	Bloembakken	22 stuks
Meubilair	Banken/ afvalbakken	612 stuks
	Herkwerken	2.114 m
Speelvoorzieningen	Toestellen	307 stuks
Afvalvoorzieningen	Ondergrondse containers	80 stuks
		26 locaties

Het openbaar groen in de gemeente Loon op Zand speelt een belangrijke rol in de leefbaarheid van de gemeente. Dit vergt echter ook de nodige inspanningen voor het onderhoud. Afgelopen jaren is er regelmatig bezuinigd op het onderhoud van het groen. Dit heeft ertoe geleid dat het groen versleten is: beplanting is te hoog geworden en is verhout, waardoor het niet meer teruggesnoeid kan worden, beplanting is weggevallen door droogte etc.

De komende jaren wordt ingezet om een groot deel van het areaal te vervangen of om te vormen. Hierbij worden doelen als vergroten biodiversiteit, klimaatstress en burgerparticipatie meegenomen.

Het aanwezige meubilair en speelvoorzieningen is geïnspecteerd. Hieruit is gebleken dat 33% van het areaal niet voldoet aan het vastgestelde kwaliteitsniveau. Ook hierin zal een inhaalslag moeten worden gemaakt om weer aan het vastgestelde kwaliteitsniveau te voldoen. Concreet houdt dit in dat er banken en prullenbakken worden voorzien van een nieuwe verflaag of in zijn geheel vervangen worden. Bij speelvoorzieningen speelt

burgerparticipatie een duidelijke rol. Hetgeen gerealiseerd wordt moet zo veel mogelijk passen bij de wensen van de buurt. Hierbij zijn de kaders vanuit het beleid en financiën leidend.

In de gemeente Loon op Zand zijn 26 locaties waar ondergrondse afvalvoorzieningen aanwezig zijn en zijn er ca. 10.000 adressen (maal 3 per woonadres) met mobiele containers (kliko's). Onderhoud van de ondergrondse voorzieningen bestaat uit het reinigen van de ondergrondse bakken, vervangen van paslezers en het in werking houden van deze voorzieningen.

Gebouwen / Vastgoed

Loon op Zand heeft 68 gebouwen in haar vastgoedportefeuille. Er zijn 14 vastgoedobjecten (waarbij de grond en het gebouw eigendom is van de gemeente, dan wel het gebouw gehuurd wordt door gemeente) in beheer en onderhoud van de gemeente. Daarnaast zijn twee panden in eigendom van de gemeente, maar wordt dagelijks beheer en onderhoud uitgevoerd door een externe exploitant.

- *De Wetering* - Het gebouw wordt op instandhoudingsniveau onderhouden. Dit wil zeggen dat het op een sobere en doelmatige wijze wordt onderhouden en voldoet aan de wettelijke eisen.
- *De Werft* - Het project is opgeleverd, maar er zijn nog een aantal punten die niet volgens het Programma van Eisen zijn uitgevoerd. Er is een opleverlijst die vanuit beheer (vastgoed) moet worden uitgevoerd. Daarnaast zijn nog enkele (juridische) zaken voor EWW B.V. (w.o. geluid, evenementenaansluiting, dakafwatering).
- *Het Klavier* - De garantieperiode van het pand is eenmalig verlengd, maar inmiddels verstreken, waarbij er uitzondering is voor de klimaatinstallaties. In 2021 zal het contract voor het onderhouden (extern) van het Klavier opnieuw worden aanbesteed.
- *Westkant* - Het pand is momenteel tijdelijk in gebruik als huisvesting voor een openbare basisschool. De beheer- en onderhoudskosten zijn ten laste van de school.

Financiële toelichting onderhoudsbudgetten kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021
Civiele kunstwerken	0	59	49
Gebouwen/ vastgoed	334	447	433
Groen	993	848	824
Openbare verlichting	123	104	65
Riolering en water	446	560	665
Speelvoorzieningen/ straatmeubilair	55	47	47
Wegen	965	1.222	1.040
Totaal	2.916	3.287	3.113

Paragraaf 4. Financiering

De paragraaf financiering geeft jaarlijks inzicht in de ontwikkelingen rond de gemeentelijke meerjarige financiering, het te voeren beleid op dit gebied en in de risico's die daarbij worden gelopen. Zoals voorgeschreven heeft de gemeente Loon op Zand een treasurystatuut, waarvan de meest recente versie in 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld.

In het treasurystatuut wordt bepaald aan welke partijen en onder welke condities door de gemeente geld mag worden uitgeleend en bij welke partijen en onder welke condities beleggingen en financieringen kunnen plaatsvinden. De uitgangspunten zijn gebaseerd op een risicomijdend treasurystatuut. De gemeente verricht geen "near banking" of "banking" activiteiten omdat dit niet tot de kernactiviteiten van de gemeente behoort.

Interne en externe ontwikkelingen

Vanaf 1 januari 2009 zijn enkele veranderingen doorgevoerd in de Wet fido²:

- Einde hypotheekverstrekking "eigen" personeel – Onze gemeente heeft geen lopende hypotheek aan "eigen" personeel meer.
- De renterisiconorm: deze is gedefinieerd als het bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal. Loon op Zand voldoet aan de norm.
- Informatie over de kasgeldlimiet opnemen in de begroting en het jaarverslag. Het regulier verzenden van de kwartaalrapportages over de kasgeldlimiet aan de toezichthouder is vervallen.
- Zorgvuldig uitzetten van gelden bij financiële instellingen binnen het EMU-gebied³ met minimaal een A-rating. Dit is een voorwaarde in ons treasurystatuut.
- Bevoegdheid over het beheer van de administratieve organisatie van de financieringsfunctie bij het college.

Risicobeheer

Voor de programmabegroting 2021 – 2024 hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Omslagente: 1,5%
- Rekenrente aangetrokken langlopende geldleningen: 3,06%
- Beperkte grondexploitatie en grondexploitatie in voorbereiding financieren met kasgeld
- Omvangrijke (vastgestelde) grondexploitatie financieren afhankelijk van mogelijkheid tot het fixeren van het renterisico in de respectievelijke projecten.

De volgende tabellen geven informatie over risico's over de vlottende schuld (kasgeldlimiet) en over risico's over de vaste schuld (rente risiconorm). Het betreft hier uiteraard slechts ramingen. De kasgeldlimiet is bedoeld om het renterisico op opgenomen kortlopende geldleningen tot een acceptabel maximum te beperken. Verder is de kasgeldlimiet één van de voorgenomen kaders op basis waarvan treasury haar afweging over het tijdelijk opnemen van gelden maakt.

Kasgeldlimiet (bedragen x 1.000)	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Omvang begroting	52.889	58.549	57.905
1. Toegestane kasgeldlimiet (8,5 % begroting)	4.496	4.977	4.922
2. Omvang Vlottende korte schuld	6.811	6.811	6.811
3. Vlottende middelen	12.370	8.930	5.490
4. Totaal kasgeld (2) – (3)	-5.559	-2.119	1.321
5. Toegestaan kasgeld limiet (1)	4.496	4.977	4.922
6. Overschot op kasgeldlimiet (4-5)	-10.055	-7.096	-3.601

² Financiering decentrale overheden.

³ Economische en Monetaire Unie.

Rente risiconorm (bedragen x 1.000)	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-	-
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	-	-	-
2. Netto renteherziening op vaste schuld	-	-	-
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	-	-	10.762
3b. Nieuw verstrekte vaste leningen (u/g)	-	-	-
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	-	-	10.762
5. Betaalde aflossingen	5.489	2.605	2.618
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	-	-	2.618
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	-	-	2.618

Bepaling rente risiconorm (bedragen x 1.000)	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
8. Begrotingstotaal afgerond	52.889	58.549	57.905
9. Bij het ministerie regeling vastgesteld percentage 20 %	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	10.578	11.710	11.581

Toets rente risiconorm (bedragen x 1.000)	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
10. Renterisiconorm	10.578	11.710	11.581
7. Renterisico op vaste schuld	-	-	2.618
11. Ruimte(+)/Overschrijding(-)(10-7)	10.578	11.710	8.963

Loon op Zand voldoet aan de rente risiconorm.

Financiering

Dit onderdeel geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringspositie van de gemeente Loon op Zand.

Mutaties in de leningenportefeuille opgenomen gelden o/g (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 01-01-2021	36.542	3,06%
Nieuwe leningen	10.762	
Reguliere aflossingen	2.618	
Vervroegde aflossingen	-	
Renteaanpassing (oud percentage)	-	
Renteaanpassing (nieuw percentage)	-	
Stand per 31-12-2021	44.686	

Loon op Zand maakt gebruik van langlopende leningen bij banken met minimaal een AA-rating.

Mutaties in de leningenportefeuille uitgezette gelden u/g (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand 01-01-2021	7.193	5,98%
Nieuwe leningen	-	
Reguliere aflossingen	110	
Vervroegde aflossingen	-	
Renteaanpassing (oud percentage)	-	
Renteaanpassing (nieuw percentage)	-	
Stand per 31-12-2021	7.083	

Garanties op leningen aan derden

Naast de leningen die de gemeente zelf aangaat zijn er nog een aantal leningen "door verstrekt" aan derden of staat de gemeente garant voor leningen die aan derden zijn verstrekt door een bankinstelling.

In deze situatie is er geen sprake van bankieren. De lening aan de woningbouwvereniging is aflopend van aard en stamt nog uit de periode dat het gebruikelijk was dat gemeenten voordelig leningen aantrokken bij bijvoorbeeld de Bank Nederlandse Gemeenten en deze onder dezelfde condities doorverstrekten aan de betreffende woningbouwvereniging.

Garanties worden, conform het treasury statuut, alleen verstrekt uit hoofde van de publieke taak. Bijvoorbeeld een garantstelling aan een bank ten behoeve van een vereniging voor de aanleg van een sportveld.

Garanties op verstrekte gelden (bedragen x € 1.000)	Rekening 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Publieke taak			
Leningen aan verenigingen, stichtingen en natuurlijke personen	1.439	1.316	1.193
Leningen aan woningbouwverenigingen	66.093	65.293	64.493
Prudent beheer			
Financiële instellingen (rating A en hoger)	-	-	-
Semioverheidsinstellingen	-	-	-
Overige toegestane instellingen	-	-	-
Niet toegestane instellingen	-	-	-
Totaal	67.532	66.609	65.686

Over het algemeen zijn de risico's op de verstrekte garanties ten behoeve van deze geldleningen beperkt, omdat ofwel contragaranties zijn verstrekt ofwel een hypotheek als onderpand is afgegeven.

In de begroting 2021 en de meerjarenbegroting 2021-2024 is voor de toerekening van de rentelasten aan de investeringen uitgegaan van een rente-omslagpercentage van 1,5%. Voor de lopende grondexploitaties is het rentepercentage cf. de door de commissie BBV voorgeschreven methodiek berekend en vastgesteld op 2,45%. Deze rente wordt berekend over de boekwaarde per 1 januari van het begrotingsjaar.

Schema rentetoerekening (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelast over korte financiering	-
Externe rentelast over lange financiering	1.118
Externe rentebaten	45
Totaal door te rekenen externe rente	1.074
Rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	233
Rente van project financiering	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	841
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	-
Aan taakvelden toe te rekenen rente	841
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (via renteomslag)	893
Renteresultaat, onderdeel van resultaat op het taakveld treasury	52

Paragraaf 5. Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

Met deze begroting geven we inzicht in het ambitieuze plan voor de ontwikkeling van de organisatie. Dit plan is gericht op de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers door te investeren in opleiding en terugdringen van ziekteverzuim. Tegelijkertijd zien we knelpunten in de formatie, bijvoorbeeld door gewijzigde takenpakketten van de gemeente, die we willen oplossen. Door inzet van maatregelen, gericht op de versterking van onze eigen organisatie, het op orde brengen van ons ICT-landschap en het verder aanbrengen van focus in onze activiteiten, komen we tot afbouw van externe inhuur.

Formatieontwikkeling

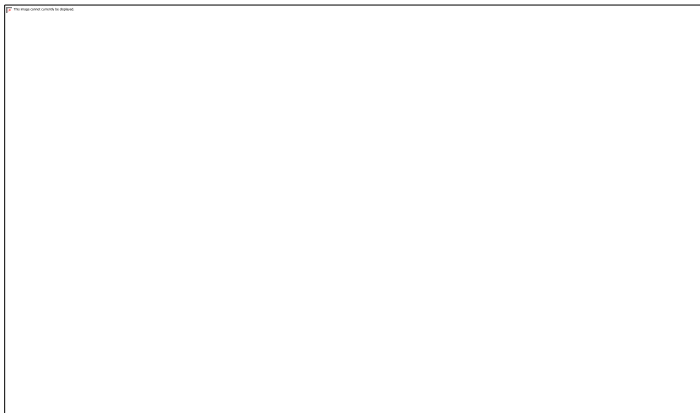

In 2021 zetten we in op noodzakelijke versterking van de organisatie, optimalisering van de dienstverlening en inzet formatie voor (nieuwe) wettelijke taken. Naast het eerder gepresenteerde ontwikkeltraject investeren we in formatie van de gemeentewinkel om externe dienstverlening verder te optimaliseren en interne facilitaire processen te stroomlijnen. Het digitaal werken, door de Corona pandemie versterkt, vraagt formatie om versneld up-to-date te zijn voor zowel de digitale dienstverlening naar onze inwoners toe, als facilitering naar onze medewerkers.

Om de toegenomen vraag in het sociaal domein te kunnen opvangen, brengen we de formatie hiermee

in evenwicht. Met meer formatieruimte zijn we beter in staat om de vragen op het gebied van beheersmaatregelen/control in het sociaal domein te handelen. Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidsvraagstukken die het Rijk ons oplegt en die regionaal worden afgesproken is structureel nieuwe formatie nodig.

Ziekteverzuim

Voor 2021 zetten we in op het terugdringen en voorkomen van ziekteverzuim. We willen als goed werkgever samen met onze medewerkers, werken aan een vitale werkgemeenschap. In 2020 zijn de eerste stappen gezet. Samen met onze arbodienst maken we een inventarisatie van de risico's op ziekteverzuim binnen onze organisatie. We stellen op basis van de inventarisatie, een set van instrumenten samen om (langdurige) uitval te voorkomen. We houden hierbij de vinger aan de pols en stellen bij waar nodig. Uiteindelijk moet dit leiden tot verschuiving (liefst vermindering) van de kosten voor vervanging wegens ziekte, ziektebegeleiding en ondersteuning van onze arbodienst, naar kosten voor preventie.

Afbouw externe inhuur

We werken vanaf 2021 actief aan het terugdringen van externe inhuur. Door meer inzet van eigen personeel en andere inzet van externe inhuur verwachten we kosten terug te dringen. Hiermee bieden we eigen medewerkers meer ontwikkelkansen en leermogelijkheden in de praktijk. Inzet externe inhuur kan dan plaatsvinden voor begeleiding op expertise-taken. Anderzijds kunnen we eigen medewerkers voor reguliere operationele taken 'vrij spelen' voor taken waarop we nu inhuren.

We denken hiermee drie doelen te bereiken;

- Ontwikkelkansen en expertise medewerkers vergroten;
- Verminderen inzet in uren en tarief externe inhuur;
- Minder tijdsinvestering en kosten inwerken en overdracht van externen naar interne organisatie;

Financiën en control

Doorontwikkeling P&C-cyclus

In 2020 maakten we een start met het plan tot herstel van de financiële balans. Dit leidde tot een gewijzigde opzet van de Kadernota, de Bestuursrapportage en totstandkomingsproces van de begroting. Een belangrijk element in de ontwikkeling is de presentatie van de begroting. Dit jaar is gekozen voor een animatie met uitleg over de begroting. De komende jaren gaat dit proces verder. Bij de Kadernota 2022 bereiden we een gewijzigde programma-indeling voor, die beter aansluit bij de beleidsdynamiek.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het verslagjaar 2021 gaan colleges van burgemeester en wethouders van gemeenten zelf een rechtmatigheidsverantwoording opstellen, die opgenomen zal worden in de jaarrekening. Hiermee leggen decentrale overheden zelfstandig verantwoording af over de naleving van geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Voordat het zo ver is zal nog een aantal wetsaanpassingen nodig zijn. Het proces om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording wordt in 2021 ingezet.

Aanbesteding accountant

Het boekjaar 2020 is het laatste jaar onder het huidige contract met de accountant. Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2021 zal de aanbesteding worden uitgevoerd om te komen tot de keuze voor een accountant voor de komende jaren. Dit proces wordt onder regie van het auditcomité uitgevoerd.

Informatisering en automatisering

In 2020 is een start gemaakt met de professionalisering van de clusters Informatiebeheer en Informatiemanagement. De basis hiervoor ligt in de Organisatievisie en het Dienstverleningsconcept. Er wordt extra aandacht aan besteed om in 2020 de basis op orde te hebben. Deze basis moet leiden tot een verdere digitalisering van de informatiestroom binnen de organisatie. De start hiervoor is al gemaakt, door middel van het project Zaakgericht werken. In 2021 moeten de clusters de organisatie kunnen adviseren en ondersteunen op het gebied van informatiemanagement en informatiebeheer.

Met de Coronacrisis is de organisatie en zijn medewerkers anders gaan denken over flexibel werken en het werken op afstand. Hierdoor wordt er een ander beroep gedaan om de flexibele werkplek binnen de kantooromgeving, maar ook op het faciliteren van medewerkers voor het werken op afstand. In 2020 is hiervoor een onderzoek gedaan waarin een aantal aanbevelingen werden gedaan omtrent de inrichting van het gebouw, maar ook m.b.t. het faciliteren van medewerkers voor wat betreft hun werkplek. In 2020 worden de eerste aanbevelingen vanuit het onderzoek daadwerkelijk uitgevoerd. Hierbij moeten we denken aan het inrichten van de kantooromgeving op een "Corona verantwoorde" manier. In 2021 zullen er verdere aanbevelingen m.b.t. werkplekken uitgevoerd gaan worden, zodat de medewerkers tijd en plaats onafhankelijke kunnen werken.

Communicatie

In 2020 maakten we een start met de uitrol van de communicatievisie. De ambities liggen hoog. Een belangrijk element is de herinrichting van het team met aandacht voor competenties, rollen, prioriteiten, ontwikkeling en werkafspraken. Hierdoor kunnen in de aankomende jaren de ambities vanuit de communicatievisie versneld opgepakt en uitgevoerd worden. Eind 2022 is het cluster communicatie een professioneel en zelfstandig communicatiebureau voor beleid, MT en bestuur. Het principe **Luisteren, Open en Leren** zit verweven in het DNA van het cluster.

Paragraaf 6. Verbonden partijen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en wordt als volgt gedefinieerd: “Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.”

In maart 2018 heeft de gemeenteraad van Loon op Zand een nieuwe nota verbonden partijen vastgesteld. Doel van deze nota was met name om meer grip te krijgen op gemeenschappelijke regelingen. Kern van deze nota is dat we voortaan op basis van de drie B's (Bestuur, Beleid en Bedrijfsvoering) sturen op gemeenschappelijke regelingen. Per gemeenschappelijke regeling worden in onderstaand overzicht de drie B's geschreven. Hiermee worden de kaders gesteld op basis waarvan voorstellen van de regelingen in het komend jaar beoordeeld worden. Achtergrondinformatie over de werkwijze aan de hand van de drie B's staat de lezen in de nota verbonden partijen 2018. De nota verbonden partijen 2018 richt zich enkel op gemeenschappelijke regelingen. Voor de overige verbonden partijen (verenigingen, stichtingen, coöperaties en vennootschappen) blijven we de in het BBV voorgeschreven kerngegevens hanteren.

Bij begrotingsbesprekingen van gemeenschappelijke regelingen blijven we aandringen op het hanteren van de nullijn bij het opstellen van begrotingen. Hierbij hanteren we het principe “nieuw voor oud” bij nieuwe activiteiten van onze gemeenschappelijke regelingen.

Gemeenschappelijke regelingen

Regio Hart van Brabant

Bestuur	
Doel samenwerking	<ul style="list-style-type: none">- Een overlegstructuur in te stellen en in stand te houden, die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven;- Rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend;- Samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijk beleid op te stellen en gezamenlijke projecten te definiëren, te initiëren en uit te voeren, dan wel projecten ter uitvoering op te dragen, aan te bieden of aan te besteden aan gelieerde- en derde partijen, waaronder Midpoint Brabant.- een bestuurlijke structuur in te stellen met het oog op een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van de bovenlokale jeugdhulptaken.
Bevoegdheden	<ul style="list-style-type: none">- Het organiseren en coördineren van een overlegplatform- Zorg te dragen voor een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van de bovenlokale jeugdhulptaken, zoals vastgelegd in het regionale beleidskader Jeugd, met inachtneming van de bepalingen van de Jeugdwet.- Het een maal per vier jaar vaststellen van een strategische agenda en het jaarlijks opstellen van een werkplan hierbij.
Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen
Deelnemende partijen	Loon op Zand, Heusden, Waalwijk, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen.
Bestuursorganen	Algemeen bestuur, dagelijks bestuur, voorzitter, bestuurscommissie jeugd, portefeuillehouders overleggen op diverse beleidsterreinen, klankbordgroep gemeentesecretarissen.
Vertegenwoordiging Loon op Zand	Burgemeester van Aart is lid van het algemeen bestuur. De secretaris is lid van de kring gemeentesecretarissen. Wethouder Brekelmans is lid van de bestuurscommissie Jeugd, Collegeleden zijn lid van de portefeuillehouder overleggen die tot hun portefeuille behoren.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan een zienswijze indienen op de begroting en de jaarrekening. Daarnaast kan de raad bij het vaststellen van de Strategische Meerjarenagenda een zienswijze geven. Gemeenteraadsleden kunnen zich twee keer per jaar tijdens de

	<p>Hart van Brabant radendag informeren over de regionale samenwerking.</p> <p>Als drie gemeenteraden van deelnemende gemeenten daartoe verzoeken, wordt een verenigde vergadering van alle gemeenteraden bijeengeroepen. De verenigde vergadering doet uitspraken over kwesties die zij van regionaal belang acht. Ieder raadslid heeft in deze vergadering één stem.</p>
Beleid	
Beleidssterrein	Algemeen bestuurlijk (jeugd, arbeidsparticipatie, onderwijs en maatschappelijke ondersteuning, economische zaken en toerisme, milieu en afval, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer)
Afspraken over doelen en prestaties	De doelen van de regio Hart van Brabant zijn beschreven in de strategische meerjarenagenda 2020-2024. De ambities voor het beleidssterrein jeugd zijn vastgelegd in het regionaal koersdocument jeugd uit 2017.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Loon op Zand profileert zich als leisuregemeente en wil dit profiel graag versterken.
Bedrijfsvoering	
Eigen vermogen op 1-1-2021	€103.265
Eigen vermogen op 31-12-2021	€103.265
Ontwikkeling eigen vermogen	1-1-2017: € 58.766
Als eigen vermogen dient gezien te worden de algemene reserve HVB (zie jrk)	1-1-2018: € -19.628 1-1-2019: € 51.516 1-1-2020: € 103.265
Vreemd vermogen op 1-1-2021	n.n.b.
Vreemd vermogen op 31-12-2021	n.n.b.
Ontwikkeling vreemd vermogen	1-1-2017: € 31,565 mln. 1-1-2018: €15,944 mln. 1-1-2019: € 17,515 mln. 1-1-2020: € 16,865 mln.
Afspraken over reserves	De algemene reserve mag hooguit 10% bedragen van de begroting volgend op het jaar waarop de rekening betrekking heeft. Dit staat in artikel 25 lid 7 van de GR.
Resultaat 2019	Nihil
Afspraken over resultaat	Een batig saldo, niet meegerekend de rekening voor bovenlokale jeugdhulptaken, wordt uitgekeerd aan de gemeenten. Een nadelig saldo wordt ten laste gebracht van de gemeenten. In afwijking hiervan kan een batig saldo worden aangewend voor de uitvoering van de strategische meerjarenagenda en kan een nadelig saldo ten laste worden gebracht van de algemene reserve. Een batig saldo voor de jeugdhulptaken wordt toegevoegd aan de regionale bestemmingsreserve jeugdhulp. Een nadelig saldo voor de jeugdhulptaken wordt gedekt uit de regionale bestemmingsreserve jeugdhulp. Als deze reserve onvoldoende is, worden de kosten doorbelast aan gemeenten op basis van de werkelijke kosten per gemeente. Dit staat in artikel 25 van de GR
Bijdrage Loon op Zand	€5,242 mln (97.299)
Risico's	De jeugdzorg kent een open-eindefinanciering, waardoor het rekeningresultaat maar beperkt te beïnvloeden is.
Vestigingsplaats	Tilburg
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)	
Bestuur	
Doel samenwerking	Het leveren van een bijdrage aan de publieke gezondheidszorg.
Bevoegdheden	De uitvoering van de gemeentelijke taken die de Wet publieke gezondheid noemt en van de toezichtstaken die de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen kinderopvang noemt. De taken van de GGD zijn verdeeld in een basispakket dat (met lokale accenten) voor alle deelnemers geldt en facultatieve plustaken. Het basispakket wordt jaarlijks door het algemeen bestuur vastgesteld.

Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen
Deelnemende partijen	Loon op Zand, Heusden, Waalwijk, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Grave, Haaren, Landerd, Meerijstad, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden, Vught, 's-Hertogenbosch, Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk.
Bestuursorganen	De GGD heeft een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Daarnaast kan het algemeen bestuur commissies van advies instellen.
Vertegenwoordiging Loon op Zand Rol gemeenteraad	Wethouder Brekelmans is lid van het algemeen bestuur (AB). De gemeenteraad kan inlichtingen vragen aan het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. De raad kan daarnaast verantwoording vragen aan het door de gemeente aangewezen AB-lid voor het door hem in het AB gevoerde beleid. De raad kan een zienswijze geven over de begroting en wijzigingen van de begroting die leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

Beleid

Beleidssterrein Afspraken over doelen en prestaties	<p>Volksgezondheid</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Regionale nota publieke gezondheid.</i> De huidige nota loopt op 31 december a.s. af. Momenteel is er een nieuwe nota volksgezondheid voor de periode 2020 – 2023 in voorbereiding. Deze ligt eind 2019 of in het eerste kwartaal van 2020 ter besluitvorming voor. Op hoofdlijnen richt het gezondheidsbeleid zich de komende jaren op de thema's: <ol style="list-style-type: none"> Gezonde Start (d.w.z. de zwangerschap en de eerste 1000 dagen vanaf de geboorte); Gezonde Leefstijl; Gezonde Geest; Gezonde Omgeving. Doel van het regionale volksgezondheidsbeleid is om gezamenlijk meer gezondheidswinst te behalen, de slagkracht te vergroten en een sterkere verbinding te leggen met andere beleidsterreinen. De ambities worden nagestreefd door in te zetten op 'samenwerken', 'gezonde scholen', 'het versterken van opvoedvaardigheden' en een 'gezonde omgeving'. <i>Lokaal inzetdocument GGD (jaarlijks):</i> Dit document omvat een omschrijving van de lokale inzet van de GGD als het gaat om de diensten Jeugdgezondheidszorg, Gezondheidsbevordering, Preventie en Leefstijl. Deze inzet wordt deels gefinancierd uit het basispakket van de GGD (inwonersbijdrage) en deels uit plusgeld. Dit inzetdocument is feitelijk de lokale uitwerking c.q. het uitvoeringsprogramma van datgene wat als beleid in de regionale nota is opgenomen en wordt jaarlijks geactualiseerd. <i>Beleidsvisie 2019-2023:</i> dit is de langetermijnvisie van de GGD voor de komende jaren met daarin beschreven de visie en ambitie.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	In het kader van de Wet publieke gezondheid geeft de GGD Hart voor Brabant onder andere uitvoering aan de jeugdgezondheidszorg (jgz) en diverse preventieprogramma's. Zowel de jgz als de preventieprogramma's hebben als doel het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van zowel kinderen als volwassenen. Een goede gezondheid draagt bij aan de zelfredzaamheid en participatie van inwoners. De GGD levert hiermee een bijdrage aan de gemeentelijke doelen in het sociale domein zoals het versterken van de zelfredzaamheid, eigen kracht, gezondheid e.d.

Bedrijfsvoering

Eigen vermogen op 1-1-2021	€ 5,581 mln.
Eigen vermogen op 31-12-2021	€ 5,516 mln.
Ontwikkeling eigen vermogen	1-1-2017: € 11,087 mln. 1-1-2018: € 10,756 mln.

Vreemd vermogen op 1-1-2020	1-1-2019: € 9,276 mln
Vreemd vermogen op 31-12-2020	1-1-2020: € 8,528 mln.
Ontwikkeling vreemd vermogen	n.n.b.
	n.n.b.
	1-1-2016: € 10,467 mln.
	1-1-2017: € 10,334 mln.
	1-1-2018: € 8,902 mln.
	1-1-2019: € 7,636 mln
	1-1-2020: € 7,383 mln.
Afspraken over reserves	Het AB heeft een nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Hierin staat dat het de algemene reserve een ondergrens heeft van 1,17% van de volume van het basispakket + 5.25% van het volume van de plustaken. De ondergrens is 5% van de basistaken + 20% van het volume van de plustaken. Op basis zijn de boven- en ondergrens vastgesteld op respectievelijk €4,8 en €1.7 miljoen.
Resultaat 2019	€ 0
Afspraken over resultaat	In de nota reserves en voorzieningen staat dat reserves gevormd worden uit positieve resultaten.
Bijdrage Loon op Zand	€ 797,945 mln.
Risico's	Geen bijzondere risico's te melden
Vestigingsplaats	Tilburg

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Bestuur

Doel samenwerking	Ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Midden- en West Brabant.
Bevoegdheden	Er zijn geen bevoegdheden overgedragen. Op het gebied van ondersteunende processen mag het algemeen bestuur samenwerkingen met derden sluiten.
Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen
Deelnemende partijen	Loon op Zand, Waalwijk, Heusden, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Altena, Geertruidenberg, Oosterhout, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Moerdijk, Etten-Leur, Zundert, Rucphen, Halderberge, Roosendaal, Steenbergen, Bergen op Zoom, Woensdrecht, provincie Noord-Brabant.
Bestuursorganen	De OMWB kent een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Daarnaast is er de mogelijkheid commissies in te stellen.
Vertegenwoordiging Loon op Zand	Burgemeester van Aart is lid van het algemeen bestuur. Besluiten worden bij meerderheid genomen. Bij besluiten over begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening, dient deze meerderheid meer dan de helft van de omzet te vertegenwoordigen.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan een zienswijze indienen op de begroting en de besteding van een eventueel jaarrekeningsaldo.

Beleid

Beleidssterrein	Milieu, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.
Afspraken over doelen en prestaties	De OMWB voert landelijke basistaken uit aan de hand van de landelijke VTH-criteria. Over de uitvoering hiervan worden jaarlijks schriftelijke afspraken gemaakt.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Naast de wettelijke basistaken heeft Loon op Zand geen verzochtaken structureel bij de OMWB weggelegd. Op incidentele basis wordt de OMWB ingehuurd.

Bedrijfsvoering

Eigen vermogen op 1-1-2021	€ 1,815 mln.
Eigen vermogen op 31-12-2021	€ 1,843 mln.
Ontwikkeling eigen vermogen	1-1-2017 € -/ - 4,887 mln.
	1-1-2018 € 6,761 mln.

Vreemd vermogen op 1-1-2021	1-1-2019 € 3,529 mln.
Vreemd vermogen op 31-12-2021	1-1-2020 € 1,838 mln.
Ontwikkeling vreemd vermogen	€ 3,955 mln.
	€ 3,955 mln.
	1-1-2017 € 4,435 mln.
	1-1-2018 € 5,695 mln.
	1-1-2019 € 4,679 mln.
	1-1-2020 € 4,058 mln.
Afspraken over reserves	Geen specifieke afspraken over reserves
Resultaat 2019	€ 0
Afspraken over resultaat	Negatieve resultaten worden afgeboekt van reserves (indien aanwezig) of naar rato van omzet ten laste gebracht van de deelnemers.
	Positieve resultaten worden bestemd voor een risicoreserve of naar rato van omzet uitgekeerd aan de deelnemers.
Bijdrage Loon op Zand	€ 362.716
Risico's	Geen risico's te melden.
Vestigingsplaats	Tilburg

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Bestuur

Doel samenwerking	De veiligheidsregio behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op de volgende terreinen: a. brandweezorg; b. geneeskundige hulpverlening c. rampenbestrijding en crisisbeheersing; d. het voorzien in een gemeenschappelijke meldkamer.
Bevoegdheden	<ul style="list-style-type: none"> - het inventariseren van risico's van branden, rampen en crisis; - het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; - het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de brandweezorg; - het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijdingen de crisisbeheersing; - het instellen en in stand houden van een brandweer; - het instellen en in stand houden van een GHOR; - het voorzien in de meldkamerfunctie; - het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; - het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties; - het vaststellen van het regionaal risicoprofiel; - het tenminste één maal in de vier jaar vaststellen van een beleidsplan; - het tenminste één maal in de vier jaar vaststellen van een brandrisicoprofiel en het behorende dekkings- en spreidingsplan; - het vaststellen van rampbestrijdingsplannen voor zover dit bij Algemene maatregel van Bestuur voorgeschreven is; - het zorg dragen voor de voorbereiding op de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte behorend tot groep A, als bedoeld in artikel 1 onder e Wet publieke gezondheid alsmede op de bestrijding van een nieuw subtype humaan influenzavirus, waarbij ernstig gevaar voor de volksgezondheid bestaat.
Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen
Deelnemende partijen	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk,

Afspraken over reserves	1-1-2019 € 38,926mln. 1-1-2020 € 40,519 mln. Afspraken staan vernoemd in het vastgestelde beleid 'reserves en voorzieningen'.
Resultaat 2019	0
Afspraken over resultaat	Geen specifieke afspraken.
Bijdrage Loon op Zand	€ 1,243 mln.
Risico's	Geen specifieke risico's
Vestigingsplaats	Tilburg

Baanbrekers

Bestuur

Doel samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Baanbrekers streeft naar een zo hoog mogelijke participatie van inwoners van de gemeenten Heusden, Loon op Zand en Waalwijk. - De focus ligt vooral op het zoveel mogelijk naar een reguliere baan helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. - Voor mensen waarbij dit niet haalbaar is, biedt Baanbrekers beschut werk aan. - Daarnaast verstrekt Baanbrekers onder andere de uitkeringen en bijzondere bijstand. - Belangrijke waarden voor de uitvoeringsorganisatie zijn zelfredzaamheid, duurzame samenwerking en sociale innovatie.
Bevoegdheden	<p>Aan Baanbrekers zijn de bevoegdheden tot regeling en bestuur overgedragen voor de uitvoering van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Participatiewet (hierin zijn 1 januari 2015 de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wajong opgegaan) - Besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ) - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) - Wet sociale werkvoorzieningen en de daarop gebaseerde (uitvoerings)regelingen voor zover die uitvoering aan de gemeenten is opgedragen. - Het oprichten, exploiteren en in stand houden van activiteiten voor industriële werkzaamheden, facilitaire dienstverlening, detacheringen en trajectbegeleiding, welke gericht zijn op het behouden dan wel bevorderen van de arbeidsbekwaamheid van de werknemer mede met het oog op het kunnen gaan verrichten van arbeid onder normale omstandigheden. <p>Daarnaast kunnen bepaalde taken verricht worden voor één of meerdere gemeenten, indien daarom verzocht wordt en het algemeen bestuur dit verzoek inwilligt. Deze taken worden op basis van een overeenkomst uitgevoerd.</p>
Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen
Deelnemende partijen	Gemeenten Heusden, Waalwijk en Loon op Zand.
Bestuursorganen	Baanbrekers kent een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Het algemeen bestuur kan commissies van advies en bestuurscommissies instellen. Op dit moment zijn er geen bestuurs- of adviescommissies ingesteld.
Vertegenwoordiging Loon op Zand	Wethouder van Wel zit in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur. Wethouder Brekelmans is lid van het algemeen bestuur. De raadsleden Veldkamp en van Kleij zijn lid van het algemeen bestuur.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om bij vaststelling van de begroting en besteding van een eventueel rekeningsaldo een zienswijze in te dienen. De gemeenteraad wijst uit zijn midden twee leden van het algemeen bestuur en hun plaatsvervangers aan.

Beleid

Beleidssterrein	Werk en Inkomen
Afspraken over doelen en prestaties	In de gemeenschappelijke regeling staat dat de deelnemende partijen verantwoordelijk zijn voor het integraal en strategisch beleid op de terreinen participatie, activering en re-integratie. Ze vertalen deze visie in een opdracht aan Baanbrekers. Baanbrekers stelt op basis hiervan een meerjarenplan vast. Eind 2018 is de nieuwe koers van Baanbrekers vastgesteld. Hierin staan de mens en het zo regulier mogelijk werken centraal. In de gemeenschappelijke regeling, die momenteel geëvalueerd wordt, komen de afspraken op het gebied van samenwerking en financiën naar voren.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Nadat afspraken zijn gemaakt over de doelen van Baanbrekers, wordt op deze plaats beschreven welke bijdrage Baanbrekers levert aan de realisatie van gemeentelijke doelstellingen. Hoogstwaarschijnlijk moet de gemeenschappelijke regeling hierop worden aangepast.

Bedrijfsvoering

Eigen vermogen op 1-1-2021	€ 4,168 mln
Eigen vermogen op 31-12-2021	€ 2,283 mln
Ontwikkeling eigen vermogen	1-1-2017 € -/ 1,140 mln. 1-1-2018 € 5,234 mln. 1-1-2019 € 7,381 mln. 1-1-2020 € 7,283 mln.
Vreemd vermogen op 1-1-2021	€ 7,167 mln.
Vreemd vermogen op 31-12-2021	€ 10,781 mln.
Ontwikkeling vreemd vermogen	1-1-2017 € 17,430 mln. 1-1-2018 € 9,018 mln. 1-1-2019 € 5,667 mln. 1-1-2020 € 7,393 mln.
Afspraken over reserves	In de nota reserves en voorzieningen staat dat reserves gevormd worden uit positieve resultaten.
Resultaat 2019	€0
Afspraken over resultaat	In de nota reserves en voorzieningen staat dat het resultaat ten bate/ten laste van de bestemmingsreserve komt.
Bijdrage Loon op Zand	€ 1,385 mln.
Risico's	Als de economie verslechterd, wordt de doelgroep van Baanbrekers groter, waardoor de kosten toenemen.
Vestigingsplaats	Waalwijk

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)

Bestuur

Doel samenwerking	Het (doen) verlenen van ambulancezorg.
Bevoegdheden	Alle bevoegdheden die nodig zijn om zijn taken uit te voeren. Dit zijn het verlenen van ambulancezorg en het in stand houden van een meldkamer ambulancezorg.
Rechtsvorm	Openbaar lichaam op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen.
Deelnemende partijen	Loon op Zand, Altena, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, Cuijk, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Landerd, Mill en Sint Hubert, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Schijndel, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, Steenbergen, Tilburg, Uden, Veghel, Vugt, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert.
Bestuursorganen	<ul style="list-style-type: none">Algemeen bestuur.Dagelijks bestuur en voorzitter. Het AB kan commissies van advies en bestuurscommissies instellen. Dit is op dit moment niet het geval.
Vertegenwoordiging Loon op Zand	Burgemeester van Aart is lid van het algemeen bestuur.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan een zienswijze indienen op de begroting en de besteding van een eventueel jaarrekeningsaldo.

Beleid

Beleidsterrein	Veiligheid, volksgezondheid
Afspraken over doelen en prestaties	Omdat de ambulancezorg op grond van de Tijdelijke wet ambulancezorg door de zorgverzekeraars wordt bepaald, maken zij afspraken met de RAV over het niveau van dienstverlening en de bijbehorende kosten.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Gelet op de financiering van de ambulancezorg door de zorgverzekeraars, is de bijdrage van de RAV aan gemeentelijke doelstellingen beperkt. Momenteel wordt onderzocht hoe de RAV in de toekomst bestuurlijk vorm gegeven kan worden op een manier die hierbij past.

Bedrijfsvoering

Eigen vermogen op 1-1-2021	€ 13,749 mln.
Eigen vermogen op 31-12-2021	€ 13,708 mln.
Ontwikkeling eigen vermogen	1-1-2017 € 9,719 mln. 1-1-2018 € 13,036 mln. 1-1-2019 € 13,036 mln. 1-1-2020 € 13,884 mln.
Vreemd vermogen op 1-1-2021	€ 23,696 mln.
Vreemd vermogen op 31-12-2021	€ 27,096 mln.
Ontwikkeling vreemd vermogen	1-1-2017 € 27,742 mln. 1-1-2018 € 27,307 mln. 1-1-2019 € 21,593 mln. 1-1-2020 € 30,687 mln.
Afspraken over reserves	De nota Reserves en Voorzieningen is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR RAV Brabant Midden-West-Noord. Uitgangspunt is dat, indien er in totaliteit een negatieve reserve ontstaat, dit binnen een termijn van drie jaar wordt teruggebracht tot een positief saldo.
Resultaat 2019	€ 0
Afspraken over resultaat	In de nota reserves en voorzieningen staat dat reserves gevormd worden uit positieve resultaten.
Bijdrage Loon op Zand	€ 0,- De kosten voor ambulancezorg worden gefinancierd door de zorgverzekeraars
Risico's	Een risico is de budgettering vanuit de NZA, die lager kan zijn de werkelijke kosten. Om dit risico van €3,700 mln. op te minimaliseren worden Landelijk (AZN) en lokaal (zorgverzekeraar) voortgangsoverleggen gevoerd.
Vestigingsplaats	Tilburg

Overige verbonden partijen: vennootschappen

Bank Nederlandse Gemeenten (B.N.G.)

Vestigingsplaats	Den Haag
Maatschappelijk belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG draagt met de gespecialiseerde dienstverlening bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Bestuurlijk belang	Onze gemeente heeft zeggenschap via het stemrecht op aandelen (één stem per aandeel). De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Er is geen jaarlijkse bijdrage verschuldigd. Loon op Zand bezit bijna 41.900 aandelen. Deze aandelenportefeuille vertegenwoordigt een nominale waarde van € 95.000.
Belang gemeente 1-1-'21	€ 95.000. Daarnaast is een lening verstrekt van € 5,900 mln.
Belang gemeente 31-12-'21	€ 95.000
Omvang EV GR 1-1-'19	€ 4,991 mld. (per 1-1-2019 volgens jaarverslag)
Omvang EV GR 31-12-'19	€ 4,887 mld.(per 31-12-2019 volgens jaarverslag)
Omvang VV GR 1-1-'19	€ 132.518 mld (per 31-12-2019 volgens jaarverslag)
Omvang VV GR 31-12-'18	€ 144,802 mld (per 31-12-2019 volgens jaarverslag)
Omvang resultaat 2019	€ 163 mln.
Bijdrage gemeente 2020	n.v.t
Aandeel gemeente 2020	n.v.t.

Beleidsvoornemens	n.v.t.
Risico's	Geen risico's te melden. Creditrating bijv. Standard & Poor's: AA+ (heel goed.)

Brabant Water N.V.

Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Doelstelling	Brabant Water voorziet ruim 2,4 miljoen inwoners van vrijwel heel Noord-Brabant van drinkwater. Jaarlijks verzorgen de 34 waterproductiebedrijven de winning en zuivering van circa 200 miljoen m ³ water. Via een hoofdleidingnet van bijna 17.000 kilometer komt het drinkwater bij ruim 1.070.000 klanten thuis.
Maatschappelijk belang	Brabant Water levert een bijdrage aan het waarborgen van een goede volksgezondheid, de zorg voor het milieu en aan de economische ontwikkeling in het voorzieningsgebied.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Er is geen jaarlijkse bijdrage verschuldigd en er wordt geen dividend uitgekeerd. Loon op Zand heeft totaal ± 33.100 (1,19%) aandelen. Deze staan voor € 102.000 op de balans van onze gemeente.
Belang gemeente 1-1-'19	€ 102.000
Belang gemeente 31-12-'19	€ 102.000
Omvang EV GR 1-1-'19	€ 635,876 mln. (bron: jaarverslag 2019)
Omvang EV GR 31-12-'19	€ 665,384 mln. (bron: jaarverslag 2019)
Omvang VV GR 1-1-'19	€ 456,756 mln. (bron: jaarverslag 2019)
Omvang VV GR 31-12-'19	€ 479,546 mln. (bron: jaarverslag 2019)
Omvang resultaat 2019	€ 29,508 mln. (bron: jaarverslag 2019)
Bijdrage gemeente 2019	n.v.t.
Beleidsvoornemens	Er zijn vanuit de gemeente geen beleidsvoornemens geformuleerd.
Risico's	Geen risico's te melden.

Exploitatie De Werft en De Wetering

Vestigingsplaats	Kaatsheuvel
Doelstelling	Waarborgen van tijdelijk beheer van De Werft en De Wetering.
Maatschappelijk belang	Het toegankelijk houden van binnensportaccommodaties in de kernen Kaatsheuvel en Loon op Zand.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente als aandeelhouder.
Financieel belang	Geen jaarlijkse bijdrage en geen dividend uitkering, gemeente 100% aandeelhouder.
Omvang EV GR 31-12-19	€ -/133.219
Ontwikkeling EV	1-1-2017 € -/ 17.011 1-1-2018 € -/150.770 1-1-2019 € -/ 90.961 1-1-2020 € -/133.219
Omvang VV GR 1-1-19	€ 1.276.567
Omvang VV GR 31-12-19	€ 859.900
Ontwikkeling VV	1-1-2017 € 179.704 1-1-2018 € 657.261 1-1-2019 € 1.276.567 1-1-2020 € 859.900
Omvang resultaat 2019	€ -/56.016
Beleidsvoornemens	Er zijn vanuit de gemeente geen beleidsvoornemens geformuleerd. Resultaat zou minimaal moeten zijn, aansluitend op doelstelling van opzet en exploitatie BV
Risico's	Geen risico's te melden.

Paragraaf 7. Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid van de gemeente Loon op Zand in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in deze programmabegroting. De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening 2019 en het MPG 2019 zijn op 2 juli jl. door de gemeenteraad vastgesteld. Om deze reden is de voorliggende paragraaf grondbeleid slechts op een aantal kleine aspecten geactualiseerd. De cijfers in de tabellen zijn gelijk aan de cijfers gepresenteerd in het vastgestelde MPG 2019.

Grondbeleid

Het beleid van de gemeente Loon op Zand op het gebied van grondzaken is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2017. Met het grondbeleid wordt nagestreefd de ruimtelijke opgave met betrekking tot de verschillende beleidsprogramma's te realiseren of te faciliteren. Daarnaast is in het grondbeleid vastgelegd hoe er op een verstandige manier omgegaan dient te worden met de beschikbare financiële middelen. Naast de Nota Grondbeleid zijn in tabel 1 ook de overige vigerende beleidsdocumenten weergegeven die betrekking hebben op het grondbeleid van de gemeente.

Tabel 1: Overzicht grondbeleid gemeente Loon op Zand

Beleid	Omschrijving	Vastgesteld	Actualisatie
Nota Grondbeleid	Richtinggevend en kaderspellen bij gebiedsontwikkeling met een faciliterend grondbeleid als primaire beleidsrichting.	2017	2021
Notitie Grondprijzen	Jaarlijkse vaststelling van grondprijzen.	2020	2021
Nota Kostenverhaal	Beleid met betrekking tot het kostenverhaal van bovenplanse kosten en ruimtelijke ontwikkelingen.	2016	2021
Beleid uitgifte reststroken en handhaving gemeentelijke eigendommen	Beleid met betrekking tot verkoop snippergroen en handhaving gemeentelijke eigendommen.	2013	n.t.b.
Exploitaieverordening	Bevat de voorwaarden waaronder de gemeente medewerking zal verlenen aan het in exploitatie brengen van gronden. Alleen van toepassing op overeenkomsten gesloten voor 1 juli 2008.	2005	n.v.t.

Per 1 augustus 2020 telde het grondbedrijf 33 projecten. Deze projecten dragen bij aan de ruimtelijke doelstellingen van de gemeente. De meeste projecten dragen daarnaast ook bij aan het beleid op het gebied van wonen en/of economie. Een kleiner aantal projecten dragen bij aan maatschappelijke voorzieningen op het vlak van onderwijs, sport, cultuur, recreatie en infrastructuur.

Ontwikkelingen

De markt voor koopwoningen wordt ondanks de Corona-crisis nog steeds gekenmerkt door stijgende prijzen. Nieuwbouwwoningen in deze gemeente worden goed verkocht en de geprognosticeerde uitgifte van woningbouwkwavels in 2020 gaat naar verwachting ruimschoots behaald worden. Voor de langere termijn zijn de vooruitzichten minder rooskleurig. Het ministerie van BZK en het EIB verwachten serieuze vraaguitval en minder op te leveren woningen in de periode tot en met 2024. Hoe deze effecten in onze projecten gevoeld gaat worden moet nog blijken. De prognoses van de provincie laten daarentegen ruimte zien om de woningvoorraad tot en met 2027 uit te breiden (700-910 woningen). De Woonvisie uit 2016 en een duidelijke prioritering van de projecten moet zorgen dat er kwantitatief en kwalitatief aangesloten wordt op de vraag naar (nieuwbouw)woningen.

Ook de vraag naar bedrijfskwavels blijft vooralsnog op peil. Door de Corona-crisis is het aantal gegadigden en geïnteresseerden wel iets afgenomen. Dit betreft met name bedrijven die door de Corona-crisis hard geraakt worden. Voor 2020 wordt de uitgifte van ca. 0,58 hectare verwacht en hoogstwaarschijnlijk ook gerealiseerd. De huidige voorraad bouwrijpe bedrijfskwavels is ruim voldoende om de lokale vraag uit de markt de komende jaren te kunnen bedienen (ca. 4,0 ha per 1-1-2020).

De Corona-crisis stelt iedereen voor nieuwe uitdagingen. In het grondbedrijf zijn we afhankelijk van de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt. Deze markt kenmerkt zich als laat-cyclisch. Dit betekent dat de markt vertraagd reageert op veranderingen in de economie. Dit jaar gaan we zoals eerder aangegeven onze uitgiftedoelstellingen (en grondprijsniveaus) behalen. Voor de komende jaren wordt dit door slechtere economische omstandigheden een veel grotere uitdaging. Daarnaast zijn er ook interne ontwikkelingen die het resultaat op de grondexploitaties beïnvloeden. Dit betreft een stijging van de renteparameter van 2,35% naar 2,45% en mogelijk

een opslag op "externe" uurtarieven, die voor een behoorlijk deel de geraamde plankosten bepalen. In het MPG 2020 alle in- en externe uitgangspunten opnieuw beoordeeld en waar nodig bijgesteld worden. Daarnaast wordt er ook extra aandacht gegeven het risicomangement.

Resultaten grondexploitatie

De grondexploitaties zijn begin 2020 geactualiseerd en waar nodig herzien. In tabel 2 worden de resultaten samengevat. Onder tabel 2 volgt een beknopte technische toelichting op de cijfers

Tabel 2: Resultaten en verliesvoorzieningen bouwgronden in exploitatie (bedragen x € 1.000,=)

Nr.	Project	Boekwaarde 31-12-2019	Verwacht eindsaldo	Eindjaar	Verlies voorziening*
1102	2 ^e fase "De Els"	271	-479	2023	-442
1145	Molenwijck fase 3 en 4	-220	68	2020	0
1176	De Hooivork II	152	-15	2020	-15
1185	Westwaard (Sweensstraat West)	1.157	372	2028	0
1107	Bedrijvenpark Kaatsheuvel	5.646	-1.072	2026	-933
1517	Herontwikkeling BS De Hil	-1	0	2020	0
Totaal		7.005	-1.125		-1.390

* De bedragen in deze kolom betreffen de totale verliesvoorziening die getroffen is per project.

De boekwaarden geven aan in welke mate er in projecten is geïnvesteerd. Het "verwacht eindsaldo" betreft het verwachte resultaat op eindwaarde in het jaar dat het project naar verwachting afgesloten kan worden. De verliesvoorzieningen zijn getroffen op netto contante waarde. Bij gelijkblijvende uitgangspunten en resultaten in de grondexploitaties dienen per jaar de verliesvoorzieningen op de projecten met 2% opgehoogd te worden om uiteindelijk het verlies op eindwaarde te kunnen afdekken.

Voor de bouwgronden in exploitatie wordt zoveel mogelijk gerekend met eenduidige parameters. Hieronder zijn de gehanteerde parameters in de grondexploitaties weergegeven:

Rente	2,35%
Kostenstijging	2,00%
Opbrengstenstijging woningbouw	1,25%
Opbrengstenstijging bedrijventerrein	1,00%

Met betrekking tot de toerekening van rente wordt een percentage gehanteerd van 2,35%. Ten opzichte van vorig jaar is het percentage met ca. 0,12% toegenomen. De CBS-cijfers met betrekking tot inflatie en prijsindex met grond-, weg- en waterbouw (GWW) over het afgelopen jaar zijn geraadpleegd om de ramingen van prijspeil 1-1-2019 naar prijspeil 1-1-2020 te brengen. De algemene inflatie over 2019 bedroeg ca. 2,6%. De prijsindex voor grond-, weg- en waterbouw heeft zit rond de 1%.

Om te komen tot een redelijke parameter voor de gemiddelde kostenstijging op langere termijn is de "Outlook grondexploitaties 2020" gepubliceerd door adviesbureau in de ruimtelijke ontwikkeling Metafoor geraadpleegd. Een gemiddelde kostenstijging van 2% past binnen de aangegeven bandbreedtes voor de korte, middellange en lange termijn.

Met betrekking tot de opbrengstenstijging is een onderscheid gemaakt tussen woningbouw en bedrijventerreinen. De gehanteerde parameters voor opbrengstenstijging zitten aan de onderkant van de bandbreedtes aangegeven in de "Outlook grondexploitatie 2020". Hiermee is gekozen voor een behoudende insteek. Bij projecten waar de opbrengsten en de opbrengstenstijging contractueel zijn vastgelegd wordt de parameter aan de contractuele afspraken aangepast.

Bij bouwgronden in exploitatie is prijspeil 1 januari 2020 gehanteerd. Prijsstijgingen worden doorberekend vanaf 1 januari 2020.

Faciliterende projecten

Naast de "bouwgronden in exploitatie" wordt ook faciliterend grondbeleid toegepast waarbij de gemeente conform de Wet ruimtelijke ordening de kosten verhaald. Dit betekent dat er in financiële zin gestuurd wordt op een neutraal eindsaldo.

De getroffen verliesvoorzieningen met betrekking tot de nog lopende projecten bedragen in totaal € 134.000,= (per 1-1-2020). Per project wordt in tabel 3 aangegeven of er sprake is van een overeenkomst en welk type overeenkomst het betreft. Voor een aantal projecten is het eindjaar onbekend. Dit heeft een tweetal oorzaken.

Projecten zonder overeenkomst en projecten met een initiatiefovereenkomst hebben nog geen concrete planning. Daarnaast liggen een aantal projecten stil waarbij de voortgang afhankelijk is van de initiatiefnemer.

De projecten Herontwikkeling Vakantiepark Droomgaard (1546), Woningen Braakakker/Kinkenpolder (1547) en Hoofdstraat/ Dr. Van Beurdenstraat (1548) zijn dit jaar geopend (stand per 1-8-2020).

Tabel 3: Faciliterende projecten (bedragen x € 1.000,=)

nr.	Project	over- eenkomst	boekwaarde 31-12-2019	eindjaar	verlies voorziening*
<u>Faciliterend met overeenkomst:</u>					
1136	Amerikastraat Hoofdstraat	exploitatie	12	2020	-16
1183	Nieuwe Vaert	exploitatie	-123	2020	0
1188	Kloosterstraat 20-24	exploitatie	-60	2020	0
1331	Woningbouw Driestapelenstoel	exploitatie	-85	2020	-6
1501	Woningbouw Kasteelweide	exploitatie	1	2020	0
1508	Ontwikkeling Weteringstraat 16-17	exploitatie	-19	2020	0
1512	Woningbouw nabij Horst 4	exploitatie	-65	2020	0
1534	St. Jozefkerk, Wilhelminapark	exploitatie	-69	2020	-6
1537	Rechtvaart 23-30	initiatief	0	n.t.b.	0
1538	Kloosterstraat 40-42	exploitatie	-57	2020	0
1541	Van Lier Park	initiatief	3	n.t.b.	0
1543	Berndijksestraat 14	exploitatie	5	n.t.b.	0
1545	Vossenbergh	exploitatie	-7	n.t.b.	0
1547	Woningen Braakakker/Kinkenpolder	initiatief	0	n.t.b.	0
1548	Hoofdstraat/Dr. Van Beurdenstraat	initiatief	0	n.t.b.	0
<u>Faciliterend met overeenkomst (industrie):</u>					
1518	Hoge Steenweg 58-64	exploitatie	0	2021	0
1526	Herontwikkeling Peperstraat 21-25	exploitatie	-82	2020	0
1527	Experience island	initiatief	0	n.t.b.	0
1528	A-Hotel	exploitatie	-80	2020	0
1529	Lidl Gasthuisstraat	exploitatie	-17	2020	0
1535	Wereld van de Efteling 2030	exploitatie	8	2030	0
1539	Hotelzone Horst	initiatief	5	n.t.b.	0
1540	Van Son en Koot	initiatief	-7	n.t.b.	0
1544	Zuidelijke Ontsluiting WvdE 2030	exploitatie	12	0	0
1546	Herontwikkeling vakantiepark Droomgaard	initiatief	0	n.t.b.	0
<u>Faciliterend zonder overeenkomst</u>					
1157	Chalet Fontaine / 't Rooi Dorp	geen	90	onb.	-90
<u>Faciliterend zonder overeenkomst (industrie)</u>					
1189	Hoge Steenweg 85	geen	17	onb.	-17
Totaal			-518		-134

* De bedragen in deze kolom betreffen de totale verliesvoorziening die getroffen is per project. In het meest recente MPG zijn de verliesvoorzieningen opgenomen m.b.t. project 1331 en 1534. De overige verliesvoorzieningen zijn al drie jaar of langer opgenomen in het MPG.

Strategische gronden en ruilgronden

Naast grondexploitaties en faciliterende projecten heeft de gemeente nog andere gronden in haar bezit die op verschillende wijzen kunnen worden ingezet ten behoeve van het grondbeleid, zogenaamde strategische gronden en ruilgronden. Deze gronden kunnen op termijn ingezet worden voor ruimtelijke ontwikkelingen.

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de strategische- en ruilgronden. De complexen 1301, 1143, 1171 en 1302 blijven naar verwachting de komende jaren in portefeuille als strategische grondposities.

Tabel 4: Strategische gronden en ruilgronden (bedragen x € 1.000,=)

nr.	naam	oppervlakte	Boekwaarde 31-12-2019
<u>Materiële vaste activa</u>			
1301	Verspreide bouwkavels	490	26
1143	Kets West II 2e fase	40.120	230
1171	Klooster Erasstraat (afgesloten)	1.650	15
1531	Ontwikkeling Brandweerkazerne A. Pieckplein	0	0
<u>Voorraad ruilgronden</u>			
1302	Verspreide percelen	30.420	675
Totaal		72.680	947

Winstnemingen

Winsten conform de richtlijnen van het BBV worden genomen op basis van het voorzichtigheidsbeginsel. Dit leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Richtlijnen vanuit de BBV verplichten gemeenten sinds 2016 om onder voorwaarden tussentijds winst te nemen. Eventuele winstnemingen over het jaar 2020 worden in de komende jaarrekening en het MPG opgenomen en verantwoord.

Risico's en weerstandsvermogen

In tabel 5 zijn de risicobedragen opgenomen die niet zijn meegenomen in de resultaten/waardering van de projecten. Deze risico's moeten opgevangen worden door het weerstandsvermogen van de gemeente. In paragraaf 2 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" van de jaarrekening wordt in beeld gebracht in welke mate de risicobedragen uit tabel 6 opgevangen kunnen worden. Omdat de grootste risico's in de "bouwgronden in exploitatie" zitten zijn deze per project weergegeven in tabel 6.

Een aanzienlijk deel van de in tabel 6 opgenomen risico's betreft zogenaamd "marktrisico". De kans bestaat dat we de komende jaren onder invloed van slechte economische omstandigheden beroep moeten doen op het weerstandsvermogen van de gemeente. We proberen dit uiteraard zoveel als mogelijk te voorkomen.

Tabel 5: Risico's bouwgronden in exploitatie (bedragen x € 1.000,=)

nr.	Naam	Bedrag
1102	2e fase "De Els"	186
1145	Molenwijk fase 3 en 4	0
1176	De Hooivork II	255
1185	Westwaard (Sweensstraat West)	1.475
1107	Bedrijvenpark Kaatsheuvel (Kets-West II 1e fase)	566
1517	Herontwikkeling BS De Hil	0
1530	De Zuidwand	0
divers	Faciliterende projecten	78
divers	Strategische gronden en ruilgronden	0
Totaal		2.559

In de gemeente Loon op Zand wordt het benodigde en het beschikbare weerstandsvermogen op gemeenteniveau bepaald. De risico-inschatting van het grondbedrijf is hier een onderdeel van. Het beschikbare weerstandsvermogen van de gemeente wordt in de jaarrekening 2019 beoordeeld als ruim voldoende met een ratio van 1,61 en ligt daarmee boven de vereiste minimale grens van 1,0 zoals benoemd in het coalitie akkoord 2018-2022.

Tabel 6: Waardering ratio's weerstandvermogen conform jaarrekening 2019

Ratio	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Meerjarenbegroting 2021-2024

Omschrijving programma		2021	2022	2023	2024
0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING	Lasten	1.933	1.915	1.902	1.876
	Baten	-371	-371	-371	-371
Totaal programma 0	Saldo	1.562	1.544	1.531	1.505
1. VEILIGHEID	Lasten	2.225	2.263	2.306	2.323
	Baten	-76	-76	-76	-76
Totaal programma 1	Saldo	2.149	2.187	2.230	2.247
2. VERKEER, VERVOER EN WATERST	Lasten	2.837	2.971	2.945	3.039
	Baten	-330	-330	-330	-330
Totaal programma 2	Saldo	2.507	2.642	2.615	2.710
3. ECONOMIE	Lasten	746	744	646	649
	Baten	-2.902	-3.358	-3.415	-3.415
Totaal programma 3	Saldo	-2.156	-2.614	-2.770	-2.766
4. ONDERWIJS	Lasten	1.830	1.807	1.834	1.833
	Baten	-375	-375	-375	-375
Totaal programma 4	Saldo	1.455	1.432	1.459	1.458
5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	Lasten	5.130	4.792	5.352	5.404
	Baten	-451	-431	-431	-431
Totaal programma 5	Saldo	4.679	4.361	4.921	4.973
6. SOCIAAL DOMEIN	Lasten	23.529	23.658	23.729	23.902
	Baten	-3.974	-3.974	-3.974	-3.974
Totaal programma 6	Saldo	19.555	19.684	19.755	19.929
7. VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	Lasten	6.126	6.199	6.153	6.161
	Baten	-6.069	-6.090	-6.112	-6.133
Totaal programma 7	Saldo	57	109	42	28
8. VHROSV	Lasten	1.882	1.911	1.716	1.740
	Baten	-699	-585	-537	-537
Totaal programma 8	Saldo	1.184	1.326	1.180	1.204
Subtotaal Programma's	Lasten	46.238	46.259	46.582	46.927
	Baten	-15.247	-15.590	-15.620	-15.641
Subtotaal Programma's	Saldo	30.992	30.669	30.962	31.286
Algemene uitkering gemeentefonds	Lasten	0	0	0	0
	Baten	-34.331	-34.702	-35.334	-35.957
Totaal algemene uitkering gemeentefonds	Saldo	-34.331	-34.702	-35.334	-35.957
Lokale heffingen	Lasten	401	439	445	450
	Baten	-6.222	-6.404	-6.590	-6.781
Totaal lokale heffingen	Saldo	-5.822	-5.965	-6.145	-6.331
Dividend	Lasten	0	0	0	0
	Baten	-58	-58	-58	-58
Totaal dividend	Saldo	-58	-58	-58	-58
Financieringsfunctie	Lasten	38	-29	-178	-168
	Baten	-437	-341	-156	-208
Totaal financieringsfunctie	Saldo	-399	-369	-334	-376
Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	356	586	889	1.198
	Baten	-25	-25	-25	-25
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	Saldo	331	561	864	1.173
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	Lasten	795	997	1.156	1.479
	Baten	-41.074	-41.529	-42.163	-43.029
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	Saldo	-40.279	-40.532	-41.007	-41.550
Overhead	Lasten	10.435	10.496	10.632	10.680
	Baten	-378	-378	-378	-378
Totaal overhead	Saldo	10.056	10.118	10.253	10.302
Vennootschapsbelasting	Lasten	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0
Totaal vennootschapsbelasting	Saldo	0	0	0	0
Begroot totaal saldo van baten en lasten	Lasten	57.468	57.753	58.370	59.086
	Baten	-56.699	-57.498	-58.161	-59.048
Begroot totaal saldo van baten en lasten	Saldo	769	255	209	38
Toevoegingen aan reserves	Lasten	304	619	304	304
Onttrekkingen aan reserves	Baten	-1.207	-622	-439	-416
Mutaties reserves	Saldo	-902	-3	-135	-112
Begroot resultaat	Lasten	57.772	58.372	58.674	59.390
	Baten	-57.905	-58.120	-58.601	-59.464
Begroot resultaat	Saldo	-133	252	74	-74
Incidentele lasten en baten	Lasten	1.305	890	278	258
	Baten	-1.141	-476	0	0
Totaal incidentele lasten en baten	Saldo	164	414	278	258
Structureel begrotingssaldo	Saldo	-297	-162	-204	-332

Incidentele lasten en baten

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de incidentele baten en lasten. De toelichting is opgenomen in het programmaplan.

Incidentele lasten en baten	Taakveld	2021	2022	2023	2024
Mutaties algemene reserve	0.10 Mutaties reserves		315		
Verbeterplan burgerzaken	0.2 Burgerzaken	90	58		
Verkiezingen	0.2 Burgerzaken	15			
Investerings organisatieontwikkeling	0.4 Overhead	117	20		
Leerstoel ondermijning	1.2 Openbare orde en veiligheid	25	25	25	
Bijdrage RBT	3.4 Economische promotie	109	103		
Bijdrage De Start	4.2 Onderwijshuisvesting	43			
De Wetering incidentele posten	5.2 Sportaccommodaties	497			
Implementatie omgevingswet	8.3 Bouwen en wonen	410	369	253	258
Totaal incidentele lasten		1.305	890	278	258
Mutaties algemene reserve	0.10 Mutaties reserves	-602	-58		
Mutaties reserve recreatie	0.10 Mutaties reserves	-109	-103		
Compensatie toeristenbelasting corona	0.7 Alg uitk en ov uitk gemfonds	-200			
De Wetering incidentele posten	5.2 Sportaccommodaties		-315		
Vrijval kapitaallasten	meerdere taakvelden	-230			
Totaal incidentele baten		-1.141	-476	0	0
Saldo incidentele lasten en baten		164	414	278	258

Reserves en voorzieningen

Reserve	1-1-2020	Stort-ingen	Onttrek-kingen	31-12-2020	Stort-ingen	Onttrek-kingen	31-12-2021	Stort-ingen	Onttrek-kingen	31-12-2022	Stort-ingen	Onttrek-kingen	31-12-2023	Stort-ingen	Onttrek-kingen	31-12-2024
Algemene Reserve	4.685	268	-3.497	1.456		-602	853	315	-58	1.111			1.111			1.111
Reserve Bruteriing	3.500	90	-411	3.180		-290	2.890		-279	2.610		-280	2.331		-280	2.051
Reserve Winstuitkering HNG	84		-70	14			14			14			14			14
Reserve Recreatie	687		-487	200		-109	91		-103	-12			-12			-12
Reserve Kunstbeleid	-			-			-			-			-			-
Reserve Huisvesting	131			131			131			131			131			131
Reserve Decentraal arbeidsvoorwaardenbeleid	22			22			22			22			22			22
Egalisatiereserve Onderhoud gebouwen	576	8		584			584			584			584			584
Reserve Onderhoud woonwagencentrum	11			11			11			11			11			11
Egalisatiereserve Automatisering	267			267			267			267			267			267
Reserve Onderwijs algemeen	669		-390	279	204		484	204		688	204		892	204		1.097
Reserve Stimulering volkshuisvestingsbeleid	53			53			53			53			53			53
Reserve Investerings grondbedrijf	22	1		23			23			23			23			23
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	69		-67	3			3			3			3			3
Reserve voor Planherziening	421			421			421			421			421			421
Geblokkeerde weerstandsreserve	4.447	1.226		5.673			5.673			5.673			5.673			5.673
Egalisatiereserve Hondenbelasting	74			74			74			74			74			74
Egalisatiereserve openbaar groen/plantsoenen	49			49			49			49			49			49
Egalisatiereserve Openbare Verlichting	197			197			197			197			197			197
Egalisatiereserve wegen	729		-43	686			686			686			686			686
Egalisatiereserve Rechtpositionele Verplichting	260	100	-105	255	100	-105	249	100	-108	242	100	-110	232	100	-112	221
Reserve Bomen	46			46			46			46			46			46
Reserve bruteriing kap.lasten Het Klavier	385		-125	260		-100	160		-75	85		-50	35		-25	10
Bestemmingsreserve Het Sociaal Domein	252		-80	172			172			172			172			172
Egalisatie reserve onderhoud Het Klavier	208			208			208			208			208			208
Reserve tussentijdse winstnemingen	53			53			53			53			53			53
Egalisatiereserve Bouwleges	200			200			200			200			200			200
Totaal	18.098	1.693	-5.274	14.517	304	-1.207	13.614	619	-622	13.611	304	-439	13.476	304	-416	13.364

Reserve	Omschrijving mutatie	S/I	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	Incidentele post Wetering	I		315		
Reserve onderwijs algemeen	Jaarlijkse storting	S	204	204	204	204
Reserve rechtpositionele verplichting	Jaarlijkse storting	S	100	100	100	100
Totaal stortingen			304	619	304	304
Algemene reserve	Incidentele post Wetering	I	-497			
Algemene reserve	Verbeterplan burgerzaken	I	-90	-58		
Algemene reserve	Vitale verkiezingen	I	-15			
Reserve bruteriing	Dekking kapitaallasten	S	-290	-279	-280	-280
Reserve recreatie	Bijdrage RBT	I	-109	-103		
Reserve rechtpositionele verplichting	Dekking salarissen	S	-105	-108	-110	-112
Reserve bruteriing kap.lasten Het Klavier	Dekking kapitaallasten	S	-100	-75	-50	-25
Totaal onttrekkingen			-1.207	-622	-439	-416
Saldo mutaties reserves			-902	-3	-135	-112

Voorziening	1-1-2020	Stort-ingen	Onttrek-ingen	31-12-2020	Stort-ingen	Onttrek-ingen	31-12-2021	Stort-ingen	Onttrek-ingen	31-12-2022	Stort-ingen	Onttrek-ingen	31-12-2023	Stort-ingen	Onttrek-ingen	31-12-2024
Voorziening Pensioenen wethouders	4.802		184	4.618		207	4.411		211	4.200		215	3.985		219	3.766
Verliesvoorziening Cmpl 15 Amerika-Hoofdstraat	16			16			16			16			16			16
Verliesvoorziening Cmpl 37 Hooivork II	15			15			15			15			15			15
Verliesvoorziening Cmpl 9 De Els II	442			442			442			442			442			442
Verliesvoorziening Cmpl 33 Chalet Fontaine	90			90			90			90			90			90
Verliesvoorziening Cmpl 13 Kets West II fase 1	933			933			933			933			933			933
Verliesvoorziening Hoge Steenweg/van Roosmale	17			17			17			17			17			17
Voorziening Riolering	5.368	266		5.634			5.634			5.634			5.634			5.634
Voorziening groot onderhoud Wetering	248			248			248			248			248			248
Voorziening Reiniging	0	105		105			105			105			105			105
Voorziening dubieuze debiteuren	330			330			330			330			330			330
Verlies voorziening agio EWW b.v.	130			130			130			130			130			130
Voorziening Faillissementen	350			350			350			350			350			350
Verliesvoorziening St Jozefkerk	6			6			6			6			6			6
Verliesvoorziening Driesstapelenstoel	6			6			6			6			6			6
Totaal	12.753	371	184	12.940	-	207	12.733	-	211	12.522	-	215	12.307	-	219	12.088

EMU-saldo

Het EMU-saldo is een macro-economisch begrip uit het systeem van Nationale Rekeningen, de officiële overzichtsstatistiek van de nationale economie, en is gedefinieerd als saldo van de mutaties in vorderingen en schulden. In het bestuurlijk overleg van het kabinet en de Vereniging Nederlandse Gemeenten is afgesproken dat gemeenten hun EMU-saldo in de begroting opnemen. Hiertoe is de volgende tabel opgenomen. Voor een individuele gemeente heeft het EMU-saldo geen zelfstandige betekenis.

				2020	2021	2022	2023	2024
EMU-SALDO				-10.556	-2.410	1.011	-231	1.578
EMU-SALDO referentiewaarde				-1.994	-1.994	-1.994	-1.994	-1.994
Vershil EMU-saldo & referentiewaarde				-8.562	-416	3.005	1.763	3.572
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	-206	-80	-5.919	-19	-22
			Uitzettingen	-117	-30	-30	-30	-30
		Vlottende activa	Uitzettingen	-3.440	-3.440	0	0	0
			Liquide middelen	0	0	0	0	0
			Overlopende activa	0	0	0	0	0
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	6.793	-1.140	-6.960	182	-1.630
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	0	0	0	0	0
			Overlopende passiva	0	0	0	0	0
		Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa			0	0	0	0

	Volgens realisatie tot en met sept. 2020, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2021	Volgens meerjarenraming in begroting 2021
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.561	-769	-255
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	7.024	1.159	-541
3. Mutatie voorzieningen	2.168	-207	-211
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	3.884	142	-683
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-10.301	-2.277	759

Investeringsplan 2021 - 2024

In het investeringsplan 2021-2024 staan alle, tot nog toe bekende, investeringen voor de komende jaren vermeld. Het investeringsplan is samengesteld met de informatie uit de beheer-en beleidsplannen binnen de gemeente. Het betreft hier zowel nieuwe investeringen als vervangingsinvesteringen. Voor de vervangingsinvesteringen is een specifieke bijlage opgenomen in de begroting. Per jaar wordt vermeld welke investeringen gepland staan, gespecificeerd per discipline. Het betreft hier netto investeringen: eventuele subsidies of bijdragen van derden zijn hierin al verrekend. De kapitaallasten volgend uit deze investeringen zijn reeds verwerkt in de begroting. Het totaal aan investeringen gepland voor 2021 is bijna € 5,1 miljoen. Naar verwachting is de omvang van de reeds lopende investeringen in 2021 ruim € 16,3 miljoen. Daarmee komt de verwachte totale investeringsomvang voor 2021 op ruim € 21,4 miljoen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Vervangingsinvesteringen	249	60		59
Civiele duikers				
- Duikers	20	20	20	20
Groen				
- Vervanging openbaar groen	273	273	273	273
Onderwijs				
- Frisse scholen	833	833		
Riolering				
- Waterberging Wildertse Arm	120			
- Verplaatsing rioolgemaal Sweenstraat	1.000			
- Extra klimaatmaatregelen project Heiakker (ontkoppeling hemelwater)	80			
- Relining		100	100	100
- Waterberging Theresiaschool		250		
- Buitenvaert en Smallevaart			500	
- Ringvaart en Bredevaert				570
Speelvoorzieningen en straatmeubilair				
- Vervanging speelvoorzieningen	120	120	120	120
- Vervanging straatmeubilair	20	20	20	20
Verkeer				
- Parkeerterreinen Zuidoost-zijde centrum Kaatsheuvel	212			
- Roestelbergseweg Fietsstraat	128			
- Verbeteren Dreefseweg en Dongenseweg		50		
- Evenementen parkeerterrein Loon op Zand		5		
- Verbeteren fietsvoorzieningen Bergstraat			34	
Wegen				
- Levensduurverlengend onderhoud wegen	716	789	716	716
- Prinsessenbuurt/ Pastoor Rietraweg	151			
- Van Haestrechtstraat	800			
- Trottoirs Vaartbuurt	148			
- Wielstraat	223			
- 't Hoekje	187			
- Pelgrimshoek	23			
- Fietspad Waalwijksebaan		26		
- Lage Zandschel		485		
- Moleneind		105		
- De Zandberg		68		
- Loon op Zand – Noord		110		
- Loon op Zand – Kruizemuntlaan		32		
- Overige investeringen wegen			1.932	1.932
Totaal	5.302	3.346	3.716	3.809

De 'overige investeringen wegen' bedragen in de jaren 2023 en 2024 ruim € 1,9 miljoen per jaar. Het gaat hier om een gemiddelde van de totale vervangingswaarde van het wegennetwerk. Aankomend najaar 2020 wordt het nieuwe IJOR opgesteld. Hieruit volgt een gedetailleerde planning voor de investeringen in de jaren 2023 en 2024. Daarmee zal het investeringsbedrag in de jaren 2023 en 2024 afwijken van de € 1,9 miljoen die nu in het investeringsplan staat opgenomen.

Ontwikkeling kapitaallasten

Investerings dienen het nut over meerdere jaren. Vandaar dat de lasten van een investering, kapitaallasten genoemd, over meerdere jaren gespreid mogen worden. Hieronder wordt het verloop van de kapitaallasten weergegeven voor de periode 2021 – 2024 ten opzichte van het jaar 2020. Deze omvat de huidige kapitaallasten en de toekomstige kapitaallasten, volgend uit de nieuwe investeringen en vervangingsinvesteringen volgens eerder genoemde investeringsoverzichten.

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Totale kapitaallasten per jaar	4.811	4.712	4.787	4.824	4.869

Overzicht vervangingsinvesteringen

Overzicht vervangingsinvesteringen					
Omschrijving (bedragen in x €1.000)	Oorspronkelijk vv-jaar	Herziene vv-jaar	Investering	Afschrijftermijn (in jaren)	Kapitaallasten 1e jaar na inv.
2021					
Koffiezetapparaten	2018	2021	35	7	6
Openbare straatverlichting 2019	2019	2021	95	20	6
Ondergrondse RA en GFT containers 2021	2021		24	15	2
Ondergrondse Papiercontainers 2021	2021		18	15	2
Toegangscontrolesysteem/milieupassen**	2014	2021	69	3	24
Peugeot Bipper (01-VVS-4)	2017	2021	7	5	2
			249		41
2022					
Ondergrondse RA en GFT containers 2022	2022		30	15	2
Volmeldsysteem ondergr RA en papier		2022	24	10	3
Paslezers 3x GFT cont hoogbouw	2019	2022	6	15	1
			60		7
2023					
2024					
Vervanging apparatuur afval (handheld PSION + labelprinter)	2024		10	5	2
Ondergrondse RA en GFT containers 2024	2024		44	15	4
Ondergrondse Papiercontainers 2024	2024		5	15	1
			59		7

Definities beleidsindicatoren

Op de site waarstaatjegemeente.nl kunnen de indicatoren worden vergeleken met andere gemeenten in Nederland.

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Nadere toelichting indien nodig/beschikbaar
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Dit betreft de toegestane formatie van het ambtelijk apparaat. Het gaat om het vastgestelde formatieplan en niet de werkelijke bezetting. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Hierbij gaat het om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen de organisatie, inclusief eventueel boventallig personeel.
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Geen nadere toelichting nodig.
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Geen nadere toelichting nodig.
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Geen nadere toelichting nodig.
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf.
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Geen nadere toelichting beschikbaar.
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, bijvoorbeeld seksuele misdrijven, moord, doodslag, bedreiging en mishandeling.
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Geen nadere toelichting beschikbaar
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	Hieronder vallen bijvoorbeeld brandstichting, opruiming, huisvredebreuk, openlijke geweldpleging en discriminatie.
3. Economie	Funcziemenging	%	Dit is de verhouding tussen het aantal en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	Geen nadere toelichting nodig.
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Er wordt gesproken over absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op school of instelling staat ingeschreven.
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs

	startkwalificatie (vsv-ers)		verlaat.
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	Bevolking van 19 jaar en ouders dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	Onder een baan wordt een vervulde positief verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Het percentage jongeren dat met een delict voor de rechter is verschenen.
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Participatiewet en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 verstaan.
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking
6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWW Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de polisadministratie.
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Participatiewet. De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Geen nadere toelichting beschikbaar
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals bedoeld en beschreven in de jeugdwet. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	Jongeren tot 18 jaar die een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Dit gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of onvoldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst.
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18 ^e verjaardag met politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. De jongere krijgt een op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringsmedewerker om te voorkomen

			dat hij/zij opnieuw in de fout gaat.
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	Restafval betreft niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	Geen nadere toelichting beschikbaar
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	Geen nadere toelichting nodig
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.
8. Vhrosv	Demografische druk	%	Som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis houden	In Euro's	Geen nadere toelichting nodig
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis houden	In Euro's	Geen nadere toelichting nodig